

C. Carpelan

JUIKENTTÄ

Kaivauskertomus

(Lappalaisperäisten muinaisjännösten inventointi
ja tutkimus Sompion Lapissa kesällä 1964)

Vuonna 1959 havaitsin Juikentässä muinaisia kodansijoja. Koska paikka tulee kärsimään vahinkoa suunnitellun Lokan altaan veden säännöstelyn johdosta, suoritin kesällä 1961 esihistoriallisen osaston toimeksiannosta paikalla koekaivauksen (kertomus esihist. osaston top. arkistossa). Koska löydökset viittasivat siihen, että on kysymys keskiaikaisesta lapinkylästä, esihist. osasto katsoi paikan tutkimisen jäävän sen toimialan ulkopuolelle. Silloin kansatieteellinen osasto päätti jatkaa paikan tutkimusta. Mainitun osaston toimeksiannosta suoritin Juikentässä verraten laajat tutkimukset v. 1962 (kertomus kansatiet. osaston käsikirjoitusarkistossa). Tällöin tutkittiin kaikki maan päälle näkyvät muinaisjäännökset lukuun ottamatta kahta pientä kuoppaa, jotka ilmeisesti ovat jonkinlaisten tuli-kuoppien jäännöksiä.

Kansatiet. osaston toimeksiannosta v. 1964 tekemäni lappalaisperäisten muinaisjäännösten inventointi- ja tutkimusmatka suuntautui jälleen Sompion Lappiin (kertomus kansatiet. osaston käsikirjoitusarkistossa). Matkan yhteydessä kävin myös Juikentässä suorittamassa eräitä tarpeellisina pitämiäni yleiskartan tarkistuksia. Samalla tutkin maaperän huolellisesti uudelleen, mikä toimenpide johti oheisessa kertomuksessa selostettuihin kaivaustutkimuksiin. Nämä tutkimukset, jotka tutkittavan alueen laajuuden johdosta oli jätettävä kesken, osoittautuivat eräissä mielessä Juikentän toistaiseksi antoisimmiksi.

Ensiluokkaisia kaivausapilaisia olivat kansatiet. osastoa monin tavoin avustaneet veljekset Juhani, Kusti ja Arvid Tapio Mutenian kylästä. Karttoitus-apulaisenani oli osan aikaa vaimoni Anja Carpelan. Yhtenä päivänä työskentelivät kaivauksella myös fil. yo:t Outi Hahti ja Ari Siiriäinen, jotka esihist. osaston toimesta suorittivat muinaisjäännösten inventointia Lokan altaan alueella. Töiden aikana kaivausryhmä asui Tapioiden kalakämpässä Luusuan kentässä Sompiojärven rannalla. Tutkimus tehtiin aikana 13, 17, 19. 6 - 14. 7. 1964, jolloin kaivettiin 105,3 m² laaja ala.

Geologisen tutkimuslaitoksen assistentti V. Saarinen kävi pyynnöstä Juikentässä ottamassa siitepölyanalyysejä varten tarvittavia suoprofiileja. Tällöin hän myös löysi joen rantatörmään kaivetun venevalkaman, joka ilmeisesti liittyy Juikentän asutukseen. Venevalkamassa Saarinen suoritti pienen mutta antoisin kaivauksen. Nämä tutkimukset tehtiin aikana 15-17. 7. 1964. Saarisen tutkimuskertomuksen jäljennös on liitetty tämän kertomuksen loppuun.

Helsingissä, syyskuun 16 p:nä 1965

Christian Carpelan

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
I. ARKISTOTIETOJA	5
II. SIJAINTI, LUONNONSUHTEET	6
A. Yleistä	6
B. Sijainti	6
C. Topografia	6
D. Maaperä	7
E. Kasvillisuus	7
F. Ympäristö	8
III. MUINAISJÄÄNNÖKSET	10
A. Aikaisemmat tutkimukset	10
B. Muinaisjäännösten uusittu luettelointijärjestelmä	10
C. V. 1964 todetut ja tutkitu muinaisjäännökset	13
IV. KARTOITUS, REKISTERÖINTI, TUTKIMUS	14
A. Vaakitus	14
B. Uusittu yleiskartta	15
C. Tutkimus ja rekisteröinti	16
1. Yleistä	16
2. Kaivausala 10	16
3. Kaivausalat 11 ja 12	17
D. Löydökset ja näytteet	18
V. KAIVAUSALA 10, KOEKUOPAT V, X, Y ja Z	20
A. Yleistä	20
B. Ylempi kulttuurikerros	21
1. Horisontaali stratigrafia	21
2. Vertikaali stratigrafia	24
3. Löydökset ja näytteet	29
4. Päätelmiä	33
C. Alempi kulttuurikerros	36
D. Ylemmän ja alemman kulttuurikerroksen suhde	37
VI. KAIVAUSALA 11	40
VII. KAIVAUSALA 12	41
VIII. KAIVAUSALA 13, ASSISTENTTI V. SAARISEN TÄYDENNYSSTUTKIMUKSET	42
Karttaliitteet 1-18	
Valokuvat 1-36	

I. ARKISTOTIETOJA

Kunta: Sodankylä

Kylä: Mutenia

Tila: Keskitalo 6¹

Omist.: Ossi Keskitalo, os. Vuotso, Mutenia

Kertomuksen liitteet:

karttaliitteet 1-

valok. 1-36 (neg. 601:162-225)

löydökset sgr 5606:1-779

Tutkimus tehty 13, 17, 29. 6 - 14. 7. 1964

Aikaisemmat tutkimukset:

V. 1959, 1961; C. Carpelanin tutkimuskertomus liitteineen (mm. ilmavalokuva) esihist osaston top. arkistossa (löydökset esihist. os. 15190:1-90).

V. 1962; C. Carpelanin tutkimuskertomus liitteineen kansatiet. osaston käsikirjoitusarkistossa (löydökset sgr 5577:1-405).

II. SIJAINNI, LUONNONSUHTEET

A. Yleistä

Paikan sijaintia ja luonnonsuhteita on selostettu jo vuosien 1961 ja 1962 kertomuksissa. Tässä esitetään kesällä 1964 tehtyyn tarkistettuun yleiskarttaan (liite 2) liittyvä yksityiskohtaisempi selostus. Tarkistettu yleiskartta poikkeaa eräissä suhteissa aikaisemmista ja sitä on nyt pidettävä pätevänä (s. 15-).

B. Sijainti

(liite 1)

Juikenttä sijaitsee Mutenianjoen itäpuolella n. 750 m Sompiojärven luusuasta (=Mutenianjoen niskasta) etelälounaaseen ja n. 50 m lähimmästä joenmutkasta kaakkoon.

C. Topografia

(kertomuksen vuodelta 1961 valok. 2-5, 8, 9, ja liite 10)

Juikenttä on matala, ympäröivästä suomaastosta vain nimeksi kohoava n. 100 x 50 m laaja suosaari, jonka laki on vajaat 3,5 m Mutenianjoen normaalia kesäpintaa korkeammalla. Vesistöjen Säännöstelytoimiston kartan (Lokan allas 1:10000, 3742 04 C) mukaan Juikentän korkeus on n. 245 m y.m.p., mikä suunnilleen vastaa Lokan altaan suunniteltua pado-

tuskorkeutta.

D. Maaperä

Maaperä on moreenia, jonka pinnassa on ohuelti harmaata huuhtoutunutta hiekkaa, Juikentän luoteisreunalla näyttää moreenin päällä olevan verraten paksu hiekkakerros. Turve- ja humuskerros on yleensä ohut, n. 2-5 cm:n vahvuinen. Mainittavan paksuinen humuskerros on ainoastaa kodansijojen ja kuoppien (ks. kertomus vuodelta 1961) sekä tuonnempana selostettavan tunkiokerroksen (s. 21-) kohdalla.

E. Kasvillisuus

(ilmavalokuva; liitteet 2, 3; kertomuksen vuodelta 1961 valok. 10-13)

Aluskasvillisuuden osalta Juikenttä jakautuu seitsemään eri vyöhykkeeseen, joiden ääriviivat on merkitty yleiskarttaan (liite 2) ja kaivausala 10:n pintakarttaan (liite 3). (1) Juikenttää reunustaa 5-20 m leveä kangastyypin vyöhyke, joka etelälaidalla on leveämpi kuin pohjoislaidalla. (2) Kangasvyöhykkeen sisäpuolella on n. 80 m pitkä ja 20-30 m leveä nurmivyöhyke, jonka puitteissa paikan muinaisjäännökset sijaitsevat. (3) Nurmivyöhykkeessä on pari karhunsammalmättäitä kasvavaa alaa. - Sekä kangas että nurmialueella humuskerros on yleensä hyvin ohut.

Juikentän pohjoislaidalla suunnilleen poikittaisen keskiakselin kohdalla on n. 30 x 30 m laaja ympä-

ristöstä jyrkästi poikkeava alue, jonka eteläosa ulottuu pitkälle nurmivyöhykkeeseen ja pohjoisosa jopa Juikentän varsinaisen pohjoisreunan pohjoispuolella olevaan korpeen. (4) Sanotun alueen napa on säännöllinen pyöreä halkaisijaltaan n. 5,5 m:n laajuinen ala, jonka aluskasvillisuutena on samanlainen nurmi kuin edellä selostetulla varsinaisella nurmivyöhykkeellä; tämä nurmiläikkä erottuu ympäristöstään myös painanteena. (5) Pyöreän nurmiläikän saartaa joka puolelta suomuurain- ja liekovyöhyke, jonka laajuus on n. 18 x 12 m. Tätä kiertää vuorostaan (6) luoteessa, lännessä ja etelässä 3-10 m leveä korkea heinikko ja (7) idässä n. 15 x 10 m laaja mustikkavaltainen vyöhyke.

Sanotun pyöreän nurmiläiskän saartoiⁿ verraten rehevä pihlajapensaikko, mikä myös oli omiaan ^{erollaan} paikan ympäristöstään. Muuten Juikentän valtapuustona on koivikko. Puut ovat yleensä vankkoja ja kasvavat harvassa nii^v, että paikalla on valoisa leima (ilmavalokuva; vuoden 1961 kertomuksen valok. 10-13). Juikentän lounaisosan kangasvyöhykkeessä on kasvanut pari vähäistä mäntyä. Suuren nurmivyöhykkeen lounaisosassa on melko iso katajapensas.

F. Ympäristö

(ilmavalokuva; liite 1; vuoden 1961 kertomuksen valok. 2-9)

Juikenttä rajoittuu lännessä ja luoteessa tiheään ja rehevään koivukorpeen, joka on osa Mutenianjokea reunustavaa etupäässä koivua ja kuusta kasvavaa kor-

pivyötä. Kentän muita sivustoja kiertää 20-60 m leveä vaivaiskoivuräme. Tämän ulkopuolella on harvakseltaan mäntyä kasvavaa rämettä, joka varsinkin kaakossa ja koillisessa aukeaa laajaksi, paikoin hyvin veteläksi aavaksi nimeltään Majavareiänaapa. Juikentän kohdalla aapa on kapeimmillaan, vain n. 300 m leveä. Aavan itäpuolella on n. neliökilometrin laajuinen osaksi kova ja kivikkoinen Luusuankuusikko. Heti Mutenianjoen länsipuolella alkaa n. 2 km² laaja mäntyä koivua ja kuusta kasvava Riitankirämiä. Yleisesti ottaen Juikentän ympäristön polttopuuvarat ainakin nykyisin ovat hyvin niukat Sama koskee jäkälävaroja, jotka ovat sijoittuneet etenkin Luusuankuusikkoon ja Riitankirämiään. Ennen näillä alueilla on ollut runsaasti jäkälää, mutta Pohjois-Sodankylän porokannan moninkertaistuminen viime vuosisadan lopulla on tuntuvasti kuluttanut alueen jäkälävaroja (tiedonantaja Juhani Tapio, os. Vuotso, Mutenia).

III. MUINAISJÄÄNNOKSET

A. Aikaisemmat tutkimukset

Kesällä 1961 suoritetussa tarkastuksessa havaittiin Juikentässä 9 painannetta, joita pidin kodansijoina. Ne saivat nimikkeen kota ja numeroitiin 1-9 siten, että varmoina pidetyt kodansijat numeroitiin 1-6 ja epävarmoina pidetyt 7-9. Kota 1 tutkittiin kaivauksin. Kesällä 1962 suoritettu tutkimus osoitti, että epävarmoina pidetyt painanteet 7-9 olivatkin luonnollisia maastomuotoja eivätkä kodansijoja. Edelleen voitiin todeta, että kodansijoina pidetyt painanteet 5 ja 6 olivatkin eräänlaisia tulikuoppia, minkä johdosta niille annettiin uusi nimike "kuoppa" numeroinnin säilyessä ennallaan. Tällaisia kuoppia löytyi Juikentän itäpäästä vielä kolme, jotka numeroitiin 10, 10 a ja 11. Samanlaisia kuoppia lienevät vielä ne kaksi, jotka sijaitsevat kuoppa 6:n lounaispuolella mutta joita ei numeroitu. Kota 1:n kaakkoispuolelta löytyi kivetty liesi, jolle annettiin nimike "ulkoliesi". Kaivauksin tutkittiin kodat 2-4, kuopat 5, 6, 10, 10 a, 11 ja ulkoliesi.

B. Muinaisjäännösten uusittu luettelointijärjestelmä

Tähän saakka käytännössä ollutta Juikentän muinaisjäännösten ja tutkimuskohteiden luettelointijärjestelmää en pidä enää tarkoituksen mukaisena. Luettelointijärjestelmän tulee olla sellainen, että minkä tahansa löydöksen löytöpaikka ~~löytöpaikka~~

tai ilmiön esiintymispaikka voidaan lyhyesti ja yksiselitteisesti määritellä. Juikentän muinaisjään-
nökset ja tutkimuskohteet esitetään alla uuden, nyt
pätevän luettelointijärjestelmän mukaisessa taulu-
kossa. Vasemmalta alkaen ensimmäisessä sarakkeessa
ilmoitetaan tutkimusvuosi. Seuraavassa sarakkeessa
ovat kaivausalat, joille on annettu tutkimusjärjes-
tyksen mukainen juokseva numerointi. Tätä luetteloa
voidaan tarpeen mukaan välittömästi jatkaa. Siitä
oikealla olevassa sarakkeessa ovat todetut muinais-
jäännökset, joille on annettu kaivausalojen numeroin-
nista riippumattomat aakkosjärjestyksessä juoksevat
kirjaintunnukset. Myös tätä luetteloa voidaan tar-
peen mukaan välittömästi jatkaa. Kaikilla kaivaus-
aloilla ei ole näkyviä kiinteitä muinaisjään-
nöksiä. Oikealla olevasta sarakkeesta ilmenevät muinaisjään-
nösten vanhat nimikkeet vastaavassa järjestyksessä.
Vuosien 1961 ja 1962 kertomuksissa esiintyvät epävar-
mat painanteet 7-9 on tässä kokonaan jätetty pois,
koska ne on todettu luonnonmuodostumiksi. Uusitun
luettelointijärjestelmän avulla voidaan siis nyt ly-
hyesti määritellä löydöksen löytökohta sekä löytö-
suhteet toteamalla toisaalta löydöksen suhde nimet-
tyyn muinaisjäännöksen ja toisaalta kaivausala,
ruutu ja kerros.

Juikentän muinaisjäännösten nimikkeet

kaivausvuosi	kaivausalojen juokseva numerointi	muinaisjäännösten nimikkeet	muinaisjäännösten vanhat nimikkeet
1961	kaivausala 1	kota A	kota 1
1962	"- 2	"- B	"- 3
"-	"- 3	"- C	"- 4
"-	"- 4	kuoppa D	kuoppa 5
"-	"- 5	"- E	"- 6
"-	"- 6	"- F	"- 10
		"- G	"- 10 a
"-	"- 7	"- H	"- 11
"-	"- 8	kota I	kota 2
"-	"- 9	liesi J	ulkoliesi
1964	"- 10 ^x	kota K	
		tunkiokerros L	
"-	"- 11	liesi M	
"-	"- 12		
	tutkimaton	kuoppa N	
	"-	"- O	
1964	kaivausala 13	venevalkama P	

^xtähän luetaan myös koekuopat v, x, y ja z

C. V. 1964 todetut ja tutkitut muinaisjäännökset
(liitteet 2, 3, 11)

Kuten mainittu, kiinnitettiin yleiskartoituksessa eityistä huomiota kasvillisuusvyöhykkeisiin (s. 7-). Mielenkiintoa herättävä oli etenkin Juikentän luoteislaidalla keskiakselin kohdalla oleva vyöhyke, joka rehevän ja poikkeavan kasvillisuutensa johdosta niin selvästi poikkesi ympäristöstään. Oli syytä olettaa, että poikkeavan kasvillisuuden aiheutti ympäristöstä poikkeava maan laatu, mikä puolestaan saattoi johtua paikan asutuksesta.. Koekaivauksen avulla selvisi, että näin todella oli laita. Poikkeava kasvillisuusvyöhyke peitti tarkkaan paksun humuspitoisen ja löydöksiä sisältävän kulttuurikerroksen (s. 21-), siis muinaisjäännöksen, joka si nimityksen tunkio-kerros_L. Osoittautui myös, että poikkeavan kasvillisuusvyöhykkeen keskustassa oleva pyöreä nurmettunut painanne todennäköisesti on kodansija (s. 35-); se sai nimityksen kota_K. Näiden lisäksi löytyi n. 11 m kota A:sta pohjoisluoteeseen kivetty liesi, josta ei voitu todeta, että se olisi kuulunut kodansijaan; se sai nimityksen liesi_M. Muinaisjäännösten sijainti ilmenee yleiskartasta (liite 2).

IV. KARTOITUS, REKISTERÖINTI, TUTKIMUS

A. Vaakitus

(liitteet 2, 3, 11, 12)

Kartoitukseen ja vaakitukseen käytettiin 400 asteen suuntakehällä varustettua Wild 10-vaakituskoneetta.

Vaakituksissa käytettiin kahta kiintopistettä, jotka on merkitty yleiskarttaan (liite 2) nimikkein kp 1 ja kp 2.

Kp 1 sijaitsee kannossa n 8,5 m kaivausala 2:n keskustasta kaakkoon. Sitä käytettiin kiintopisteenä yleiskartoituksen ja kaivausala 10:n vaakituksissa, jolloin vaakituskoneen asema oli n. 13,3 m siitä pohjoiseen. Näissä vaakituksissa kp 1:n arvo oli 142 ja kp 2:n (ks. alla) arvo 98, mitkä lukemat on merkitty yleiskarttaan (liite 2). Kp 1 on sama kiintopiste, jota v. 1962 käytettiin kaivausalojen 2 ja 3 vaakituksissa (ks. kertomus vuodelta 1962, s. 4-).

Kp 2 sijaitsee pienessä kivessä n. 5,8 m kaivausala 4:n keskustasta etelälounaaseen. Sitä käytettiin kiintopisteenä kaivausalojen 11 ja 12 vaakituksissa, jolloin vaakituskoneen asema oli n. 9 m siitä lounaaseen. Näissä vaakituksissa kp 2:n arvo oli 128, mitä likemaa ei ole merkitty yleiskarttaan (vrt. yllä). Kp 2 on sama kiintopiste, jota v. 1961 käytettiin kaivausala 1:n ja v. 1962 kaivausalojen 4-9 vaakituksissa (ks. kertomukset vuosilta 1961 ja 1962).

B. Uusittu yleiskartta

(liite 2)

Kuten edellä muutaman kerran on viitattu, tehtiin v. 1964 Juikentän uusittu yleiskartta. Uusitun yleiskartan mittaukset tehtiin heinäkuussa 1964 yllä mainitulla vaakituskoneella ja kartta piirrettiin myöhemmin Kansallismuseossa lukemien perusteella. Vuosien 1961 ja 1962 yleiskartat perustuvat v. 1961 alkeellisilla välineillä tehtyyn kartoitukseen, jota on käytetty pohjana vuoden 1962 yleiskartan teossa. Viimeksi mainittuna vuonna ei yleiskartan tarkistusta voitu ajan puutteen vuoksi tehdä, vaikka sanottu vaakituskone jo oli käytössä. Uusittu yleiskartta poikkeaa jossakin määrin aikaisemmista ja sitä on nyt pidettävä pätevänä. Uusittuun yleiskarttaan on merkitty seuraavat tiedot:

- (1) pohjoisnuoli;
- (2) Juikentän äärioviiva, joka uuden kartan mukaan jonkin verran eroaa vanhojen karttojen antamasta kuvasta;
- (3) maanpinnalle näkyvät muinaisjäännökset;
- (4) kaivausalojen rajat;
- (5) muinaisjäännösten ja kaivausalojen uusitut kirjain- ja numerotunnukset;
- (6) aluskasvillisuusvyöhykkeiden rajat, koska näillä vyöhykkeillä on merkitystä muinaisjäännösten indikaattoreina;
- (7) huomattavan katajapensaan sijainti;
- (8) vaakituksessa käytetyt kiintopisteet vaakituslukuineen;
- (9) joukko maanpinnan korkeussuhteita valaisevia vaakituskukemia;

(10) Juikentän lähiympäristön kasvillisuustyypit.

C. Tutkimus ja rekisteröinti

(liitteet 3-12)

1. Yleistä

Kesällä 1964 avattiin kolme varsinaista kaivaus-
alaa: kaivausala 10 käsitti vajaan neljänneksen
tunkiokerros L:stä ja miltei koko kota K:n; kaivaus-
ala 11 käsitti liesi M:n ympäristöineen; kaivausala
12 käsitti 2 m²:n laajuisen alan kaivausala 4:n ete-
läpuolella. Kaivausalojen rajat ilmenevät yleiskar-
tasta (liite 2).

2. Kaivausala 10

Kaivausala 10 paalutettiin metri x metri ruutuihin.
Maaperän pinta vaakittiin ruutujen mukaan ja piir-
rettiin pintakartta (liite 3), johon vaakituslukemat
sekä maanpinnan erikoispiirteet merkittiin.

Tämän jälkeen turve poistettiin kaivausalalta ruu-
duittain ja turvelevyjen alapinta kaavittiin pel-
koilla puhtaiksi humuksesta, jotta siinä olevat löy-
dökset saataisiin talteen. Pelkkojen avulla kaavit-
tiin jäljellä oleva osa humuskerrosta alla olevan
kivennäismaan pintaan saakka. Kaivauksen aikana piir-
rettiin humuskerroksesta (kerros 1) kartta (liite 4),
johon merkittiin erityyppiset maakerrokset, mahdolli-
set liesikivet sekä muut halkaisijaltaan yli 5 cm:n
suuruiset kivet. Edelleen merkittiin karttaan (liite
4) hiili- ym. näytteiden ottokohdat. Koska huomatta-
va osa löydöksistä oli kiinni turvelevyissä, ei nii-

den tarkkaa sijaintia ole voitu merkitä karttaan. Ruutujen pienen koon johdosta saadaan kuitenkin riittävän tarkka kuva löydösten esiintymisestä. Vielä merkittiin karttaan (liite 4) humuskerroksen pohjan (=kivennäismaan pinnan) vaakituslukemat.

Humuskerroksen alaiseen kivennäismaahan päästyä kaivausta syvennettiin tarpeen mukaan. Myös tästä kerroksesta (kerros 2) piirrettiin kartta (liitteet 5, 6), johon merkittiin mahdolliset liesikivet sekä muut halkaisijaltaan yli 5 cm:n suuruiset kivet, likamaaesintymät sekä tarpeelliset vaakituslukemat. Edelleen karttaan (liitteet 5, 6) on merkitty hiilinäytteiden ottokohdat.

Kaivaustyön aikana jätettiin profiilipiirroksia varten kolme kaivausalan pöikki menevää turvevyötä, yksi pitkittäinen ja kaksi poikittaista (liite 3; valok. 16). Profiilien jälkeen myös nämä tutkittiin kaivausalan eteläpuoliskossa. Yhteensä piirrettiin viisi profiilia (liitteet 3, 7-10).

3. Kaivausalat 11 ja 12

Kaivausalat 11 ja 12 tutkittiin samaan tapaan mutta eri kerroksista saadut lukemat ja havainnot on kummankin kaivausalan osalta yhdistetty yhteen karttaan (liitteet 11, 12). Löydöksiä ei ole merkitty karttoihin. Profiileja ei näistä kaivausaloista piirretty.

Tutkimusten jälkeen kaivausalat 10 ja 12 täytettiin. Liesi M jätettiin rekonstruoituna näkyviin kaivausalalla 11.

D. Löydökset ja näytteet

(liitteet 4-6)

Löydökset ja näytteet on otettu talteen ja luetteloitu tavanomaista arkeologista rutiinia noudattaen. Löydösten sijainti ilmenee luettelosta ruudun tarkkuudella, mitä ruutujen pieneen kokoon nähden on pidettävä riittävänä. Luettelon perusteella on kaivausala 10:n humuskerroksen eli ylemmän kulttuurikerroksen löydöksistä tehty löydöstaulukko (liite 13), josta ilmenee löydösaineiston jakautuminen esinelajeittain ja ruuduittain. Löydöstaulukosta on koemielessä tehty eräitä karttakaavioita (liitteet 14-17), jotka havainnollisesti valaisevat löydösten esiintymistä ja tiheyttä. Ilmeisesti tällaisilla graafisilla esityksillä tulee olemaan merkitystä koko tunkiokerroksen tultua tutkituksi.

Kaivausalalta 10 otettiin löydösten lisäksi talteen seuraavat näytteet ja näytteen luontoiset löydökset (5606:665-779):

(1) C 14-ajoitusta varten 10 hiilinäytettä, jotka merkittiin A-J; tarkempi selostus luettelossa (5606:665-674).

(2) 3 maanäytettä humuskerroksen kokoomuksen selvittämiseksi sekä mahdollista siitäpölyanalyysiä varten; näytteet on merkitty (K)-(M); tarkempi selostus luettelossa (5606:675-677).

(3) Täydelliset luu-, sarvi- ja suomenäytteet (5606:678-779).

Kirjaintunnuksilla varustettujen hiili ja maanäytteiden ottokohdat on merkitty karttoihin (liitteet 4-6). Otetut näytteet ja näytteen luontoiset löydök-

set eivät kertomuksen kirjoittamisen päivämäärään
mennessä ole asiantuntijoiden tutkimia.

V. KAIVAUSALA 10, KOEKUOPAT V, X, Y ja Z

Kartta- ym. liitteet 3-10, 13-

Valok. 8-27

Löydökset ja näytteet 5606:45-779

A. Yleistä

Edellä on jo viitattu syihin, jotka antoivat aiheen kaivauksen suorittamiseen ja selostettu tutkimustekniikkaa. Ympäristöstään poikkeavan osaksi korkea heinikkoa osaksi suomuurainta ja liekoa kasvavan aluskasvillisuusvyöhykkeen kaakkoisosaan avattiin 91 m^2 :n laajuinen pitkänomainen SSW-NNE -suuntainen kaivausala 10. Kaivausala 10 käsitti suunnitteen neljänneksen sanotusta aluskasvillisuusalueesta, sen eteläpää ulottui käytännöllisesti katsoen Juikentän suuren murmialueen laitaan suomuurain- ja liekivyöhykkeen saartaman pyöreän nurmettuneen painanteen painanteen jäädessä kaivausalan pohjoisosaan. Täten kaivausala 10 tuli käsittämään osan sanotun alueen kolmesta kasvillisuusvyöhykkeestä (liitteet 2, 3). Lisäksi tehtiin kaivausalan länsi- ja luoteispuolelle korkeaan heinikkoon kolme koekuoppaa, jotka merkittiin X, Y ja Z (liite 2). Kaivausalan länsipuolelle mustikkavaltaiseen vyöhykkeeseen tehtiin koekuoppa V (liite 2). Koekuoppien yhteispinta-ala oli $2,3 \text{ m}^2$.

Kaivauksen aikana tehdyt havainnot viittaavat siihen, että kaivausalalla oli kaksi päällekkäistä kulttuurikerrosta: ylempi, joka edustaa nuorempaa, ja alempi, joka edustaa vanhempaa asutusvaihetta.

B. Ylempi kulttuurikerros

(liitteet 3, 4, 7-

1. Horisontaali stratigrafia

Voitiin todeta, että ylempi kulttuurikerros vaakatasossa jakautui kahteen eri vyöhykkeeseen: (1) ja (2), joista jälkimmäinen vielä jakautui kahteen vyöhykkeeseen: (a) ja (b).

(1)

Useasti mainittu pyöreä nurmettunut ala oli halkaisijaltaan n. 5,5 m:n suuruinen ja sijaitsi ruuduissa E 2-6, F 2-7, G 2-7, H 2-7, I 2-7 ja J 3-6 (liitteet 3, 4). Sen kohdalla turve- ja humuskerros oli hyvin ohut, 2-3 cm vahva ja vain parissa kohdassa hiukan paksumpi (liitteet 7, 9, vrt. liite 4), mikä vastaa Juikentän suuren nurmivyöhykkeen olosuhteita. Humuskerros oli paikoin hiilipitoista ja sisälsi muutamia luita, jotka otettiin talteen (5606:686-695). Samoin löydöksiä oli vain nimeksi. Humuskerrokseen liittyviä kiinteitä muinaisjäännöksiä ei havaittu.

Kaivausalan muissa osissa, siis suomurain- ja liekivyöhykkeen ja korkean heinikon alueella oli 15-20 cm paksu turve- ja humuskerros (liitteet 7-10, vrt. liitteet 3, 4). Nurmettuneen alan ja ympäröivän alueen humuskerroksen paksuuserosta johtuu, että ensin mainittu erottuu painanteena ympäristöstään, - kysymyksessä ei siis ole kivennäismaahan kaivettu syvennys, kuten aikaisemmin tutkitut kodansijat A, B, C ja I (kertomukset vuosilta 1961 ja 1962), joita se muuten muodoltaan läheisesti muistuttaa (liitteet 7, 9; vrt. liitteet 3, 4; valok. 8, 15, 20).

(2)

Osoittautui, että edellä mainitun suomuurain- ja liekovyöhykkeen ja korkean heinikon alueella oleva 15-30 cm paksu humuskerros on muodostunut jätteaineista, joten itse asiassa on kysymys maatuneen tunkio-kerroksen luontoisesta kulttuurikerroksesta. Tunkio-kerros ei kuitenkaan ollut laadultaan yhdenmukainen koko alueella, vaan se jakautui kahteen vyöhykkeeseen, joiden välinen raja hyvinkin tarkkaan noudatti korkean heinikon ja suomuurain- ja liekovyöhykkeen välistä rajaa.

(a)

Korkean heinikon alueella tunkiokerroksen humuskerros oli mustaa ja hiilipitoista. Jäteainetta edusti etenkin suuri määrä eläinten luita; - käytän sanaa edusti, koska on mahdollista, että luissa myös on ollut lihaa. Jonkin verran oli myös kalan jätteitä. Mahdollisesti myös muut jätteaineet voivat tulla kysymykseen. Täydelliset luu- ja suomunäytteet otettiin talteen (5606:697-775). Lisäksi alueella oli runsaasti esinelöydöksiä. Edelleen oli suuri määrä palaneita kiviä hajallaan kerroksen eri osissa, samoin joukko pieniä pyöreitä kiviä. Ruudussa P 5 oli hiekkapohjalla pieni mukulakiviladelmä (liite 4, valok. 16, 18, 19).

Koekuopista X, Y ja Z, jotka kaivettiin korkeaan heinikkoon kaivausala 10:n länsi- ja luoteispuolelle (liite 2), ilmeni samanlainen musta hiilipitoinen runsaasti eläinten luita, kalanjätteitä ja löydöksiä sisältävä tunkiokerros.

Tässä yhteydessä voidaan viitata myös koekuoppaan

V, joka kaivettiin kaivausala 10:n itäpuolelle mustikkavaltaiseen vyöhykkeeseen (liite 2). Myös täällä humuskerros oli paksu ja väriltään mustanruskea. Löydöksiä ei saatu eikä muutenkaan ollut mahdollista todeta, että olisi kysymys maatuneen tunkiokerroksen luontoisesta kulttuurikerroksesta.

(b)

Suomuurain- ja liekovyöhykkeen alueella tunkiokerros oli enimmäkseen ruskehtavaa massaa, joka ei ollut samassa määrin hiilipitoista kuin korkean heinikon alueella oleva tunkiokerros, vaan hiili esiintyi tavallisesti hiilikappaleiden muodostamina yksittäisi- esiintyminä. Vallitsevana jäteaineena oli ilmeisesti puunkuorisilpusta muodostunut massa. Tästä otettiin maanäyte (L) (5606:676) ruudusta C 5 aivan kaivausalan reunasta (liite 4). Jäteaineen joukossa oli myös hajallaan pieni määrä luuta. Luuaine oli yleensä huommin säilynyttä kuin edellä selostetuilla alueilla, jopa siinä määrin maatunutta luuta esiintyi, ettei sitä voitu saada talteen. Täten on luultavaa, että luuta on joutunut tunkiokerroksen po. osaan jonkin verran enemmän kuin talteen saadut näytteet osoittavat; näin oli laita etenkin ruuturivissä D, josta talteenkin saatiin kohtalainen määrä luuta. Luuaineen huono säilyvyys tunkiokerroksen tässä osassa johtuu epäilemättä maan laadusta, joka, kuten mainittu, selvästi poikkeaa edellä selostetun vyöhykkeen mustasta hiilipitoisesta maasta.

Ruuduissa BCD 4, D 5, D 6 ja vielä viimeksi mainit- tuihin ruutuihin rajoittuvassa osassa ruuturiviä E oli vahva kalansuomesiintymä, jonka yhteydessä sen

alapuolella - esiintyi tuntematonta valkeaa ainetta. Täydelliset luu- ja suomenäytteet otettiin talteen (5606:678-696); valkeasta aineesta otettiin maanäyte (K) (5606:675) ruudusta D 5 (liite 4).

Po. tunkiokerroksen osassa löydöksiä oli hyvin vähän verrattuna edellä selostettuun tunkiokerroksen osaan.

2. Vertikaali stratigrafia

Tunkiokerroksessa voitiin havaita jonkinlaista kerroksellisuutta, joka ilmeni kolmella tavalla:

(1)

Ruuturivvissä L (liite 4) tunkiokerroksen musta ja ruskea alue menivät limittäin muodostaen kaksi päällekkäistä kerrosta siten, että musta kerros peitti ruskean (liite 7). Tämä osoittaa, että tunkiokerroksen tässä osassa mustaa kerrosta on muodostunut vielä ^esn jälkeen kun ruskeän kerroksen muodostuminen on lakannut.

(2)

Tunkiokerroksen humus näytti tulevan yhä tasa- ja hienojakeisemmaksi ja olevan yhä tiiviimmäksi painunutta, mitä syvemmälle kaivauksessa edettiin (näin etenkin ruuturiveissä L-Q). Tämä on luonnollista siihen nähden, että syvimmissä olevat vanhimmat kerrokset ajan mittaan ylempien painosta painuvat orgaanisten aineiden humifioinnin jatkuvasti voimistuessa. Varsinaista yhtenäistä kerrosjärjestelmää ei tämän ^onijalla kuitenkaan ollut havaittavissa lukuun ottamatta seuraavaa tapausta. Välittömästi kivennäismaan päällä oli melkein koko kaivausalalla (paitsi nurmet-

tuneen painanteen alaa) ohut tiivis hienojakeinen väriltään mustanruskea kerros, joka pelkoilla kaavittaessa pyrki irtoamaan levyinä kivennäismaasta. Tämä kerros edustaa kaivausalan piiriin jäävän tunkio-kerroksen osan syntyvaihetta. Po. kerros on arkeologisesti ajoitettavissa, koska kerroksen sisästä, ruudusta M 10, löytyi ristiretkiaikaan-varhaiskeskiaikaan palautuva pronssinen ns. soikea karjalainen kupurasolki (5606:319), joka lähemmin määriteltynä edustaa Ailion tyyppiä H eli "rapusolkia". Soljen löytökohdasta otettiin po. kerroksesta määnäyte (M) (5606:677). Samaa kerrosta edustaa myös pronssinen sormus (5606:587) ruudusta P 4 sekä sarvinen vuotkin (5606:635). C 14-ajoitusta varten po. kerroksesta otettiin hiilinäytteet A (5606:665) ruudusta D 5, F (5606:670) ruudusta K 2, I (5606: 673) ruudusta O 3.

Ruudusta P 5 tavattua hiekkapohjalla lepäävää pientä mukulakiviladellmaa (liite 4; valok. 16, 18, 19) pidän ilman muuta ylempään kulttuurikerrokseen kuuluvana. Ilmeisesti se kuitenkin on ladottu paikoilleen ennen tunkiokerroksen muodostumisen alkua siinä kohdassa.

Tunkiokerroksen alimman tiiviin kerroksen edustaman vaiheen päättymistä edustaa hiilinäyte G (5606: 671), joka otettiin ruutujen M 8-9 rajalta po. kerroksen päältä.

Hiilinäyte E, joka otettiin tunkiokerroksen keskisyvyydestä ruudusta I 6, edustanee tunkiokerroksen muodostumista parhaimmillaan, mikäli voidaan otaksua, kerrosjärjestyksen säilyneen järkkymättömänä (vrt. s.

37-). Sama koskee hiilinäytettä J (5606:674) koe-kuopasta X.

(3)

Tunkiokerroksen kerroksellisuus ilmeni myös siten, että humuksessa saattoi erottaa kokoomukseltaan erilaisia kerroksia. Yleisesti ottaen vain pääkerrokset olivat selvästi erotettavissa profiileissa (liitteet 7-10). Pääkerrokset ovat: (a) kasvava turve ja siihen välittömästi liittyvä karkea humuskerros (viimeksi mainittua ei ole eritelty profiilipiirroksissa), (b) varsinainen tunkiokerros ja (c) pohjalla oleva kivennäismaa. Pääkerrosten sisäinen pienempi kerroksellisuus oli sen sijaan parhaiten havaittavissa tarkkailtaessa pintaprofiilia kaivauksen syventämisen eri vaiheissa. Eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta tämä kerroksellisuus oli vaikeasti havaittavissa profiileista. Paitsi näitä alempana selostettavia poikkeuksia ei tätä kerroksellisuutta olekaan merkitty profiilipiirroksiin (liitteet 7-10).

Selostettu kerroksellisuus osoittaa luonnollisesti, että tunkiokerros on muodostunut pitkähkön ajan kuluessa. Ei kuitenkaan voitu havaita, että vaihtelevaan kokoomukseen perustuva pääkerrosten sisäinen kerroksellisuus olisi muodostanut yhtenäistä järjestelmää. Tämä osoittaa, että tunkiokerroksen muodostuminen ei ole tapahtunut koko alueella tasaisesti ja yhtenäisesti, minkä johdosta löydösmassan järjestäminen ja ajoittaminen stratigraafisesti ei ole mahdollista. Vaikka yleisesti ottaen ylempää saadut löydökset ovat syvempää saatuja nuorempia, tunkiokerrosta on kuitenkin käsiteltävä yhtenäisenä kokonaisuutena, jonka

puitteissa hienompi kronologinen ryhmittely ei ole mahdollista; sanottuun nähden ehkä vähäisessä määrin poikkeusasemassa on edellä selostettu tiivis hienojakeinen pohjakerros. Tunkiokerroksen käsittäminen pääpiirteissään yhtenäiseksi kronologiseksi kokonaisuudeksi ei ole haitallista siihen nähden, että löydösaineiston luonne (s. 73-) näyttää viittaavan yhtenäiseen kulttuurikuvaan, jossa mainittavia murroksia ei ole tapahtunut.

Seuraavassa annetaan varsinaisen tunkiokerroksen kerroksellisuudesta tehtyjen havaintojen yksityiskohtainen selostus. Kysymyksessä siis on ylempänä (s. 26) kohdassa (3) mainittu (b)-kerros. Kerroksellisuus esitetään ylhäältä lukien. Kerrosten numerointi ei noudata yhtenäistä järjestelmää kerroksellisuuden epäyhtenäisyyden johdosta (s. 26). (Liitteet 4, 7-10.)

Ruutu D 5

(b₁) Ruskea jätekerros, jossa pieni määrä hiiltä, luuta ja löydöksiä.

(b₂) Karkea hiili- ja humuspitoinen kerros, muistuttaa kasvavaan turpeeseen välittömästi liittyvää karkeaa kerrosta (s. 26).

(b₃) Suomukerros, (näyte 5606:683), jossa pieni määrä luuta (liitteet 4, 8).

(b₄) Valkea tiivis kerros tuntematonta ainetta (maanäyte K, 5606:675; liitteet 4, 8).

(b₅) Hiillosta (hiilinäyte A, 5606:665; liite 4), vastaa kaivausalan toisissa osissa tavattua tiivistä pohjakerrosta (s. 24-).

Ruutu D 6

(b₁) Ruskea jätokerros, jossa pieni määrä hiiltä, luuta ja löydöksiä.

(b₂) Karkea hiili- ja humuspitoinen kerros (ks. ruutu D 5 kerros b₂).

(b₃) Suomukerros (näyte 5606:685; liitteet 4, 8).

(b₄) Ruskea jätokerros.

Ruudut D 7, E 7, F 7

(b) Erotettavissa vain ruskea jätokerros, jossa hajallisia hiiliä.

Ruudut I 2, J 2, ruuturivi K

(b₁) Erotettavissa vain ruskea jätokerros, jossa hajallisia hiiliä ja löydöksiä.

(b₂) Ohut kerros karkeata hiekkaa ruuduissa K 4-5.

(b₃) Tiivis hienojakeinen pohjakerros, jossa hiiliä (hiilinäyte F, 5606:670).

Ruuturivi L

(b₁) Musta hiilipitoinen jätokerros, jossa runsaasti luuta ja löydöksiä.

(b₂) Ruskea jätokerros, jossa vain nimeksi löydöksiä.

(b₃) Ohut kerros karkeata hiekkaa ruuduissa L 4-5.

(b₄) Tiivis hienojakeinen pohjakerros, jossa hiiliä.

Ruuturivit M, N, O, P

(b₁) Musta hiilipitoinen jätokerros, jossa runsaasti palaneita kiviä, pieniä pyöreitä palamattomia kiviä, luuta, löydöksiä.

(b₂) Ruuduissa M 8-9 ohut karkeahko harmahtava kerros, joka muistuttaa kerrosta b₂ ruudussa D 5. Tämän ja seuraavan kerroksen rajalta hiilinäyte G (5606,671).

(b₃) Tiivis hienojakeinen kerros, jossa löydöksiä (esim 5606:319) ja hiiliä (hiilinäyte I, 5606:673; maanäyte M, 5606:677).

Koekuopat X, Y, Z

(b) Erotettavissa vain musta hiilipitoinen jätekerros, jossa runsaasti luuta ja löydöksiä; pohjalla mahdollisesti tiivis hienojakeinen kerros.

3. Löydökset ja näytteet

(a) Stratigrafia

Kuten edellä on viitattu, on tunkiokerroksen löydöksistä luettelon perusteella tehty löydöstaulukko (liite 13), josta ilmenee löydösaineiston jakautuminen esinelajeittain ja ruuduittain. Löydöstaulukosta on koemielessä tehty eräitä karttakaavioita (liitteet 14-17), jotka valaisevat löydösten esiintymistä ja tiheyttä. Tällaisilla graafisilla esityksillä tulee ilmeisesti olemaan merkitystä koko tunkiokerroksen tultua tutkituksi.

Kuten jo ylempänä on ilmennyt, löydökset eivät jakaantuneet tasaisesti yli koko kaivausalan vaan voitiin todeta kaksi tässä mielessä toisistaan poikkeavaa aluetta. Mustan hiilipitoisen tunkiokerroksen alueella, ruuturivit L-Q (liite 4), löydöksiä oli erittäin runsaasti kun taas ruskean jätekerroksen ja sen keskellä olevan käytännöllisesti katsoen humuskerrosta vailla olevan pyöreän painanteen alueella, ruuturivit B-K (liite 4), löydöksiä oli vain nimeksi. Tämä ilmenee havainnollisesti karttakaavioista liitteet 14-17. Paitsi humuskerroksen laadun perusteella voidaan myös löydösten levinnän perusteella havaita,

tä tuontitavaraa. Tällä seikalla on luonnollisesti kulttuurihistoriallisen merkityksensä lisäksi merkitystä kytkettäessä Juikenttää yleiseen arkeologiseen kronologiaan (s. 30).

Luu- ja serviesineistö taas edustaa paikallista tuotantoa ja on siihen nähden, että po. kulttuuri tähän mennessä on ollut miltei tuntematon maassamme, erittäin mielenkiintoista. Tässä viitattakoon vain muutamaan seikkaan.

Noitarummun vasaroita on tähän mennessä tavattu Suomesta vain viitisen kappaletta, kaikki katkelmallisia. Lisäksi ne ovat kaikki 1600-luvulta. Juikentän kannus (5606:575) on käytännöllisesti katsoen ehjä ja peräisin 1200-1400-luvulta. Mitä vanhoja mutta mahdollisesti epävarmoja kappaleita on saatu jokunen Ruotsin Lapin uhrilöydöistä.

Sarvisia tai luisia kourutalttoja on pidetty luonteenomaisina mesoliittisina esinemuotoina. Nyt Juikentän löydöt osoittavat, että sarviset kourutaltat (5606:377, 493) ovat olleet käytössä Pohjois-Suomen pyyntikulttuurin piirissä vielä 1200-1400-luvulla.

Poronpäitsiin liittyy ainakin yksi rei'itetty sarvilevy (5606:468), joka on samanlainen kuin vielä taannoin käytetyt sarvikerkot. Tämä osoittaa valjastusmenetelmän pitkää ikää.

Kaivauksessa löytyi 3 kpl. vuotkimia (5606:289, 414, 635). Ne ovat muodoltaan täsmälleen samanlaisia kuin vielä tällä vuosisadalla käytetyt ja osoittavat, että petun valmistus on kuulunut Juikentän asukkaiden toimiin.

Samoin löytöihin kuuluu 9 kpl. veitsiksi nimitettyä

esineitä, joista eräät saattavat vastata vielä tällä vuosisadalla käytettyjä pettuveitsiä eli kuloimia, joskin ne hiukan poikkeavatkin viimeksi mainitusta.

Kvartsi-, kvartsiitti- ja piiesineet ovat toinen tärkeä osoitus siitä, että kivikautiseen perinteesseen palautuvat esineruhmat ja niihin liittyvät työmenetelmät Suomen itä- ja pohjoisosien pyyntikulttuurin piirissä säilyvät pitkään. Tässä osassa Suomea ei pelkkä kvartsiesinelöytö ilman muuta viittaa kivikauteen, kysymyksessä voi olla varhaiskeskiaikainenkin löytö. Kvartsitekniikan yksityiskohdat paljastavat kuitenkin yleensä mihin jalsoon kvartsiesineet kuuluvat.

Muita tietoja. Ruudusta P 5 tavattu mukulakiviladelmä on mahdollisesti keittokivivarasto. Käyttökelvoittomiksi rapautuneita liesi- tai keittokiviä ovat luultavasti mustassa jätekerroksessa hajallaan olevat rapautuneet kivet.

4. Päätelmiä

Kuten edellä on selvitetty, lienee ilmeistä, että tutkittu paksu humuskerros on muodostunut jäteaineista, joten se voidaan käsittää tunkiokerrokseksi. Tämän johdosta sille onkin annettu nimike tunkiokerros L. Tunkiokerros ei kuitenkaan ole yhtenäinen koko kaivausalalla vaan jakautuu kahteen luonteeltaan toisistaan poikkeavaan osaan, mustaan ja ruskeaan alueeseen. Alueiden raja on jyrkkä ja kulkee ruuturivissä L poudattaen tarkoin kahden aluskasvillisuusvyöhykkeen, korkean heinikon ja suomuurain-liekovyöhyk-

että tunkiokerros jakaantuu kahteen luonteeltaan toisistaan poikkeavaan osaan. Tämä osoittaa, että tunkiokerroksen muodostumiseen ovat sen eri osissa vaikuttaneet toisistaan poikkeavat tekijät.

Näin pienen kaivausalan puitteissa ei esineaineiston perusteella ole erotettavissa kronologista horisontaalia stratigrafiaa, mikä toivottavasti on mahdollista sen jälkeen kun koko tunkiokerros on tutkittu. Edellä esitetystä on myös ilmennyt, ettei vertikaalistratigrafiaa yleensä ole mahdollista erottaa vaan että tunkiokerros on pääpiirteissään käsiteltävä yhtenäiseksi kronologiseksi kokonaisuudeksi. Tämä ei ole haitallista siihen nähden,, että löydösaineiston luonne näyttää viittaavan yhtenäiseen kulttuurikuvaan, jossa mainittavia murroksia ei ole tapahtunut. Vanhimmat ajoitettavat esineet edustavat Karjalan ristiretkiaikaa ja nuorimmat keskiaikaa, ehkä myöhäisintään 1400-lukua. Näiden kiinnekohtien välisenä aikana tunkiokerros on muodostunut. Kuten edellä (s. 24-) stratigraafisesti on selvitetty, on todennäköistä, että Ailion ryhmään H kuuluva pronssinen karjalainen kupurasolki (5606:319) edustaa tunkiokerroksen muodostumisen alkua tunkion tässä osassa.

(b) Löydösten luonne

Luuaineisto. Kuten mainittu, erittäin merkittävä osa talteen saadusta aineistosta käsitti eläinten luita ja sarvea, löydöstaulukon mukaan yhteensä ^{12368/}g. Aineisto ei tähän mennessä ole asiantuntijan tutkima, mutta laajan käytännön luutuntemuksen omaavat Arvid ja Kusti Tapio esittivät kaivauksen aikana käsityksiään luuaineisto edustamista lajeista. Sen mu-

kaan peuran luut ja sarvenkappaleet ovat ylivoimaisena enemmistönä aineistossa. Luiden joukossa lienee myös pari epävarmaa hirven luuta ja sarven kappaletta. Verraten yleisiä ovat metson luut ja joukossa lienee myös muiden kanalintujen luita. Edelleen saatiin talteen muutamia joutsenen ja mahdollisesti kurjen luita. Kalanluiden joukossa oli hauen leukaluita; suomuista Tapiot esittivät otaksuman, että pääosa olisi säynäjän suomuja.

Esinelöydökset. Löydöstaulukosta (liite 13) ilmenee, että talteen on saatu verraten monipuolinen esinevalikoima. Rautaesineet: kirveitä, veitsiä, nuolenkärkiä, keihäänkärki, atrainpii, jiekiönterää, padankörva, tuntemattomia esineitä ja epämääräisiä raudan-kappaleita. Kupari- ja pronssiesineet: koruesineitä, rombimaisia levyjä, silmäneula, kuparilevyn kappaleita, varrasta. Löydösaineiston suurimman ryhmän muodostavat luu- ja sarviesineet: äimiä, naskaleita, muita piikkejä, erilaisia veitsiä, kourutalttoja, vuotkimia, sormustin (?), noitarummun vasara, tuntemattomia esineitä, työstettyjä luun- ja sarvenkappaleita. Edelleen tavattiin joitakin nahanpaloja. pikipalloja, runsaasti pii-, kvartsiitti ja kvartsi esineitä ja iskoksia, hiotun liuske-esineen sirpale sekä joitakin vuolukiven ja kiilteen kappaleita. On kiintoisaa todeta, että verraten suuri osa metalli- ja luuesineistä näyttää olleen täydessä käyttökunnossa joutuessaan tunkiokerrokseen. Samoin on todettava, ettei puuesineitä - ilmeisesti maan laadun johdosta - ole säilynyt.

Aineiston metalliesineet ovat yleensä vierasperäis-

keen välistä rajaa siten, että musta tunkiokerros esiintyy edellisen ja ruskea tunkiokerros jälkimmäisen alueella (liitteet 3, 4). Tunkiokerroksen kummankin osan peittävien kasvillisuusvyöhykkeiden toisistaan poikkeava luonne johtuu epäilemättä alueiden erilaisista ravinteista. Voidaankin todeta, että korkean heinikon ja suomuurain-liekovyöhykkeen levintä osoittaa toisaalta mustan ja toisaalta ruskean tunkiokerroksen levintää (liite 2).

Ruskea tunkiokerros. Kuten edellä on selvitetty ruskean tunkiokerroksen pääasiallisena jätteenä näyttää olevan puunkuorisilpusta muodostunut massa (s. 23). Siihen nähden, että Juikentästä on löytynyt useita petun valmistuksessa käytettäviä välineitä (s. 32-), pidän uskottavana, että tunkiokerroksen ruskea osa on muodostunut petun valmistuksen yhteydessä syntyneistä jätteistä. Kuvaavaa on ettei tästä osasta tunkiokerrosta ole mainittavasti löytänyt esinelöydöksiä (s. 23-).

Musta tunkiokerros. Tunkiokerroksen tämän osan pääasiallista jätteenä edusti suuri määrä riistaeläinten luita (s. 22), joten tuntuu luonnolliselta otaksua, että kyseessä on ateriatunkio. Runsaat esinelöydökset eivät sinänsä ole tällaista otaksumaa vastaan (s. 22, 29-). Kysymyksen saattaa kuitenkin hiukan toiseen valoon se seikka, että suuri osa esineistä ilmeisesti on ollut täydessä käyttökunnossa joutessaan tunkioon (s. 31). Lisäksi löydöksiin kuuluu arvokkaita affektipitoisia uskontoon liittyviä esineitä, kuten noitarummun vasara (s. 32). Tähän nähden on kiintoisaa havaita, että Juikentän) löydösai-

(tunkiokerroksen)

neistomonessa suhteessa läheisesti muistuttaa Ruotsin Lapin ns. uhripaikkalöytöjä, joskin viimeksi mainitut eivät näytä liittyvän asuinpaikkoihin. Mielestäni on ajateltavissa, että Juikentän masta tunkiokerros on asuinpaikan uhripaikka, mahdollisesti sillä on ollut sekä ateriatunkion että uhripaikan funktio. Jatkotutkimukset antanevat lisäselvitystä kysymykseen.

Pyöreä nurmettunut painanne. Kuten mainittu, ruuduis-
sa E 3-6, F-I 2-7, H 3-6 sijaitseva pyöreä nurmet-
tunut painanne (liitteet 3-4) oli kooltaan ja muodol-
taan identtinen aiemmin tutkittujen kanssa (s. 21).
Po. painanne ei kuitenkaan ollut kivennäismahan kai-
vettu kuoppa, kuten mainitut kodansijat, vaan pel-
kästään tunkiokerroksen paksuun humukseen rajoittuva
syvennys. Tämä on voinut muodostua kahdella tavalla:
(a) paikalla on voinut olla jokin este estämässä
tunkiokerroksen leviämistä alalle, jossa tapauksessa
lähinnä on otaksuttava, että esteenä on ollut pyöreä
kota; (b) toinen mahdollisuus on, että paikalle muo-
dostuneeseen tunkiokerrokseen on kotaa varten kai-
vettu samanlainen syvennys kuin kentän muitakin ko-
tia varten. Voimatta toistaiseksi esittää sitovia to-
disteita pidän kuitenkin viimeksi mainittua vaihto-
ehtoa todennäköisimpänä. Po. kota ei kuitenkaan ole
ollut tavanomainen asuinkota, sillä se eroaa kentän
muista, asuinkotina pidetyistä kodista siinä, ~~että~~
ettei siinä ollut mainittavaa tulisijaa eikä löydök-
siä sisältävää kodan keskustaan päin paksunevaa hu-
muskerrosta. Mikäli otaksutaan, että tunkiokerros osak-
si edustaisi uhripaikkaa, on oikea, on ajateltavissa,

että po. kota edustaisi jotakin viimeksi mainittuun liittyvää kultillista tarkoitusta. Tähänkin jatkotutkimukset saattavat antaa valaistusta.

C. Alempi kulttuurikerros

(liitteet 5-10)

Humuskerroksen alaisen kivennäismaan harmaassa huuhtoutuneessa hiekassa 0-5 cm:n syvyydessä kivennäismaan pinnasta lukien esiintyi kvartsi-, kvartsiitti- ja piiesineitä ja iskoksia sekä pieni määrä asbeetisekoitteista keramiikka. Samaan yhteyteen kuuluu myös pieni pronssivartaan kappale (5606:47) ruudusta B 4. Nämä löydökset edustavat edellä selostettua vanhempaa kulttuurikerrosta, samaa, jonka olemassaolo on voitu todeta kaivaus loilla 2-4, 6, 8 ja 9. Kaivausalalla 10 kulttuurikerrokseen kuului löydösten lisäksi kolme liettä, joiden rakenne selostetaan alempana. Sen sijaan kulttuurikerros ei kaivausalalla 10 erottunut värittyneenä likamaana vaan koko alue liesien hiillostasta ja eräitä pieniä hiililäiskiä lukuun ottamatta oli huuhtoutunutta hiekka. Minkäänlaisia stratigrafisia havainnoja ei alemman kulttuurikerroksen puitteissa voitu tehdä.

Liesi 1 (liite 5) ^{valok. 21-24} sijaitsi ruuduissa E 5-6, F5-6 ja G 6-7. Kyseessä oli 2,3 x 0,7 m:n laajuinen ja keskim. 12 cm:n syvyinen kiveämätön kuoppaliesi, jonka pituusakselin suunta oli pohjoisluode-eteläkaakko. Liesi sijaitsi kivikovassa ruostemaassa. Liesi oli täynnä hiiltä, josta otettiin talteen kaksi näytettä C 14-ajoitusta varten (hiilinäyte B, 5606:666, hii-

linäyte D, 5606:668).

Liesi_2 (liite 5). Kyseessä on kivetty liesi, jonka toinen pää paljastui ruudussa G 1. Saattaa olla kysymys pitkänomaisesta edellisen kanssa saman suuntaisesta liedestä. Liedestä otettiin talteen hiilinäyte C (5606:667) c 14-ajoitusta varten.

Liesi_3 (liite 6; valok. 25-27) sijaitsee ruuduissa N 4, O 4-5 ja P44-5. Kyseessä oli 2, x 1,3 m:n laajuinen kivetty liesi, jonka pituusakselin suunta oli pohjosluode-eteläkaakko. Hiillos oli melko tarkkaan huuhtoutunut pois muttarruutujen N 4- O 4 rajalta saatiin C 14-ajoitusta varten talteen hiilinäyte H (5606:672).

Ruuduissa P 7-8 olevat karttaan (liite 6) merkityt kivet ovat ehkä peräisin jostakin rakennelmasta.

Kaivausala 10:n, alempi kulttuurikerros on tällä hetkellä parhaiten ajoitettavissa vähäisten saviastianpalasten nojalla. Po. keramiikka on asbestisekoitteista ja kuuluu samaan ryhmään kuin Juikentästä aiemmin löytynyt keramiikka, joka liittyy toisaalta ruijalaiseen Kjelmöyn ryhmään ja toisaalta pohjois-suomalaiseen Säräisniemen ryhmään, joten se ajoituu varhaisrautakauteen.

D. Ylemmän ja alemman kulttuurikerroksen suhde

(liitteet 7-10)

Kysymys, ovatko edellä selostetut kulttuurikerrokset puhtaita vai ovatko ne mahdollisesti sekaantuneet toisiinsa, on luonnollisesti periaatteellisesti hyvin tärkeä, - tässä myös sen johdosta, että vielä var-

haiskeskiaikaa edustavassa ylempässä kulttuurikerroksessa esiintyy kvartsi-, kvartsiitti-, ja piiesineistöä (s. 33). Käsitykseni mukaan kumpaakin kulttuurikerrosta voidaan pitää puhtaana kokonaisuutena. Tätä tukevat seuraavat havainnot.

Koko tunkioalueella humuksen ja kivennäismaan raja oli jyrkkä. Lisäksi on huomattava, että lähes koko kaivausalalla - pyöreää painannetta lukuun ottamatta - tunkiokerroksessa oli alimpana yhtenäinen tiivis ja hienojakeinen humuskerros (s. 24-). Koska tämä on säilynyt rikkoutumattomana, on selvää, että isen on täytynyt eristää kulttuurikerrokset toisistaan ja estää mahdollinen sekaantuminen. Po. kerros on muodostunut tunkiokerroksen vanhimmista aineksista, joten, jos tunkiokerroksen muodostumisvaiheessa tapahtuneesta mahdollisesta sekaantumisesta halutaan spekuloida, ei sekaantumista enää myöhemmin liene päässyt tapahtumaan. Kokonaisuuden kannalta ei tunkiokerroksen muodostumisvaiheen aikana tapahtuneen sekaantumisen spekulatiivinen mahdollisuus ole merkityksellinen.

Kuten mainittu (s. 36), pyöreä painanne todennäköisesti on kaivettu tunkiokerrokseen, mutta tämä kaivaus ei näytä mainittavasti koskettaneen kivennäismaata. Ainoastaan ruuduissa K 4-5 ja L 4-5 tavattiin tavattiin edellä mainitun tiiviin hienojakeisen kerroksen päällä ohut hiekkakerrostuma, joka kaiketi on peräisin pyöreän painanteen pohjasta (s. 28). Tämä on ainoa havaittava tapaus - sekin hyvin rajoitettu ja kokonaisuuteen nähden merkityksetön - alemman kulttuurikerroksen sekaantumisesta ylempään.

Kaivaustutkimuksen aikana ylemmän ja alemman kulttuurikerroksen löydökset pyrittiin pitämään erillään. Tästä huolimatta on mahdollista, että kaivaustyössä sattuneiden mahdollisten "teknillisten virheiden" tai virhetulkintojen johdosta jokin alemman kulttuurikerroksen kvartsi-, kvartsiitti- tai piiesine on voinut ~~p~~outua ylemmän kulttuurikerroksen löytöpusseihin. Mikäli tällaista sekundääristä sekaantumista on sattunut, sekin kuitenkin on niin vähäistä, ettei sillä kokonaisuuden kannalta ole merkitystä.

Sanotun nojalla voidaan mielestäni po. kulttuurikerroksia käsitellä "puhtaina" kokonaisuuksina.

Jyväskylä
LINNEN BANK

VI. KAIVAUSALA 11

Karttaliitteet 2, 11

Valok. 28-36

Löydökset 5606: 23-44

N. 11 m kaivausala 1:n keskustasta luoteeseen havaittiin nurmen alla kiveyksen. Tutkimusta varten avattiin 10 m² laaja kaivausala, jonka pituusakselin suunta oli luode-kaakko (liitteet 2, 11). Osoitautui, että kaivausalan luoteispuoliskossa sijaitsi suorakaiteen muotoinen 4,7 x 1,1 m laaja kivetty liesi, jonka pituusakselin suunta oli luode-kaakko. Lieden reunus oli ladottu pään kokoisista tai sitä hiukan pienemmistä kivistä; keskellä oli pienempiä kiviä. Lieden kaakkoispäästä, ruutujen D 5-6 rajalta puuttui yksi reunakivi. Tämä on luultavasti ruudun D 6 keskustassta tavattu kivi, joka syystä tai toisesta on kierähtänyt pois paikaltaan.

Kaivausalan kaakkoispuoliskossa oli joukko pään kokoisia tai sitä pienempiä kiviä, jotka todennäköisesti ovat peräisin hajonneesta liedestä (liite 11).

Löydöksiä saatiin niukasti. Turpeesta tuli veitsen ruotokatkelma (5606:36) ja joukko kvartseja. Nämä edustavat nuorempaa kulttuurikerrosta (vrt. s. 29-). Kivennäismaasta saatiin vain kvartseja, jotka edustavat vanhempaa kulttuurikerrosta (vrt. s. 37-).

Lieden hiillos oli käytännöllisesti katsoen kokonaan huuhtoutunut pois niin, ettei hiilinäytettä C 14-ajoitusta varten saatu.

Vaikka ehdottoman sitovia todisteita ei saatu, pidän uskottavana että liesi edustaa ylempää kerrosta.

VII. KAIVAUSALA 12

Karttaliitteet 2, 12

Löydökset 5606:1-22

Kesällä 1962 tavattiin kaivausala 4:n kaakkoiskulman kivennäismaasta, siis alemmasta kulttuurikerroksesta runsaasti saviastianpaloja. Siinä toivossa, että niitä löytyisi lisää avattiin nyt kaivausala 4:n eteläreunaan 2 m²:n laajuinen kaivausala, ruudut E, F 11. Löydökset olivat niukat. Turpeesta saatiin jokunen luunkappale sekä kvartseja. Nämä löydökset edustavat ylempää kulttuurikerrosta. Kivennäismaasta tuli yksi saviastianpala (5606:5) sekä joukko kkvartseja, jotka edustavat vanhempaa kulttuurikerrosta. Alemman kulttuurikerroksen löydökset tulivat harmaasta huuhtoutuneesta hiekasta, jossa ei ollut värittyntä kulttuurimaata. Kiinteitä muinaisjäänäköksiä ei tavattu.

Pyräskylä
LINNEN BANK

VIII. KAIVAUSALA 13, ASSISTENTTI V. SAARISEN
TÄYDENNYSTUTKIMUKSET

Kartta- ym. liitteet 1, 18

Pyynnöstä assistentti V. Saarinen Geologiselta Tutkimuslaitokselta kävi Juikentässä ottamassa eräitä suoprofiileja. Profiileista on tarkoitus siitepölyanalyysin avulla koettaa todeta mahdollisten kenttäkasvihorisonttien olemassaolo ja siten kytkeä asuinpaikan eri asutusvaiheet metsähistorialliseen kronologiaan sekä mahdollisesti saada kulttuurihistoriaakin valaisevia tietoja. Näytteiden tutkimus ei ole vielä loppuun suoritettu.

Tutkimustensa yhteydessä Saarinen löysi Mutenianjoen itäpuolen rantapenkereeseen kaivetun vanhan venevalkaman, joka ilmeisesti liittyy Juikentän asutukseen (liite 2). Venevalkamassa Saarinen suoritti pienen mutta antoisan kaivauksen, jolle olen antanut nimikkeen kaivausala 13 (s. 12). Kaivausalalla ilmeni kaksi allekkaista hiilipitoista kerrosta, jotka saattavat vastata Juikentässä todettua ylempää ja alemmää kulttuurikerrosta. Useita C 14-ajoitukseen soveltuvia hiilinäytteitä otettiin talteen. (näytteet Geologisella tutkimuslaitoksella). Tärkeimpiä löydöksiä on ylemmästä kerroksesta tullut veneen aluspuu (Geologisella tutkimuslaitoksella, saataneen analyysin jälkeen Kansallismuseoon). Viittaan Saarisin tutkimuskertomukseen, joka on ohessa (liite 18).

Sodankylä, Mutenia JUIKENTTÄ

kaivausala 10 1:50
0 1 2 3 m

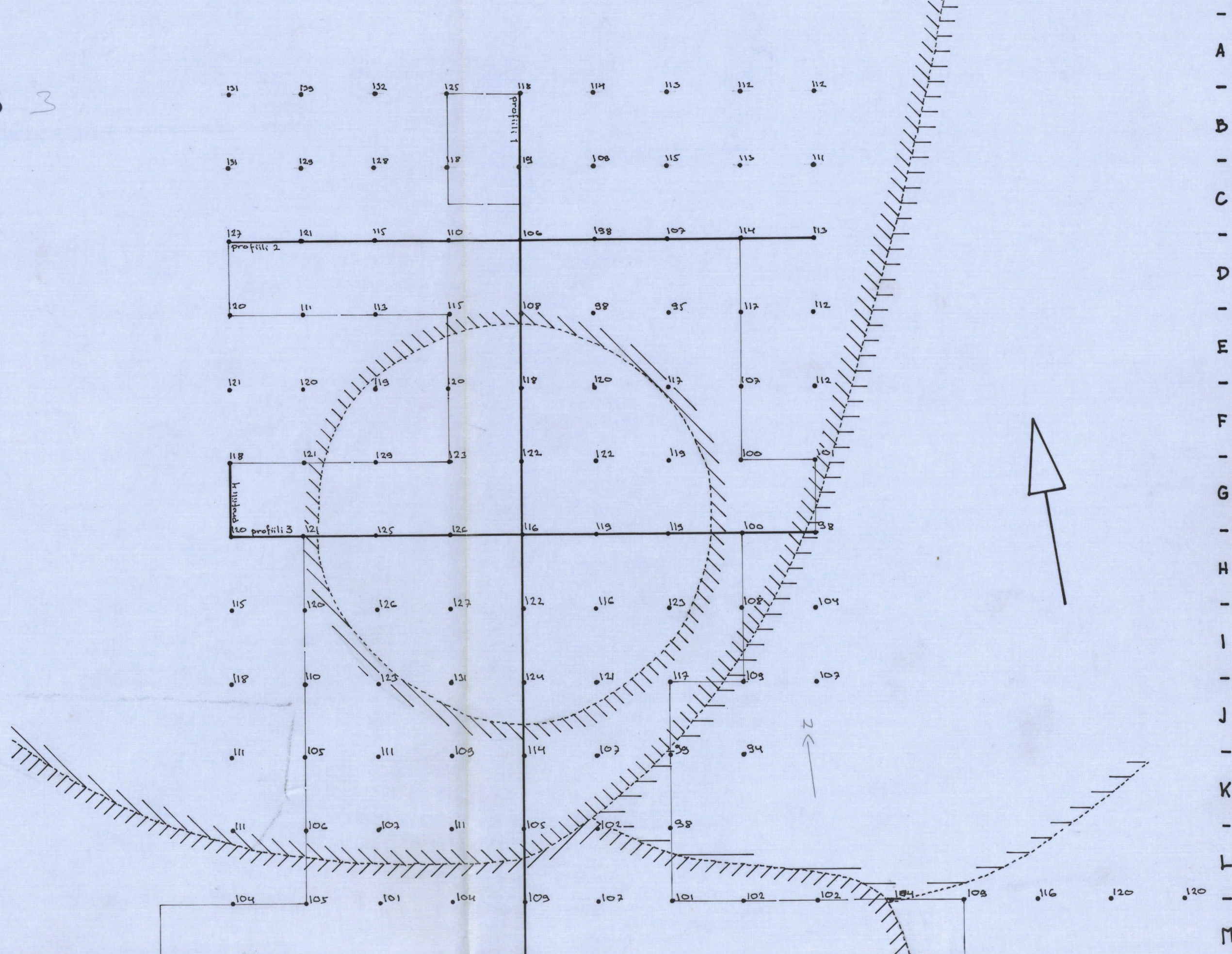
kp. 1. vl. 142

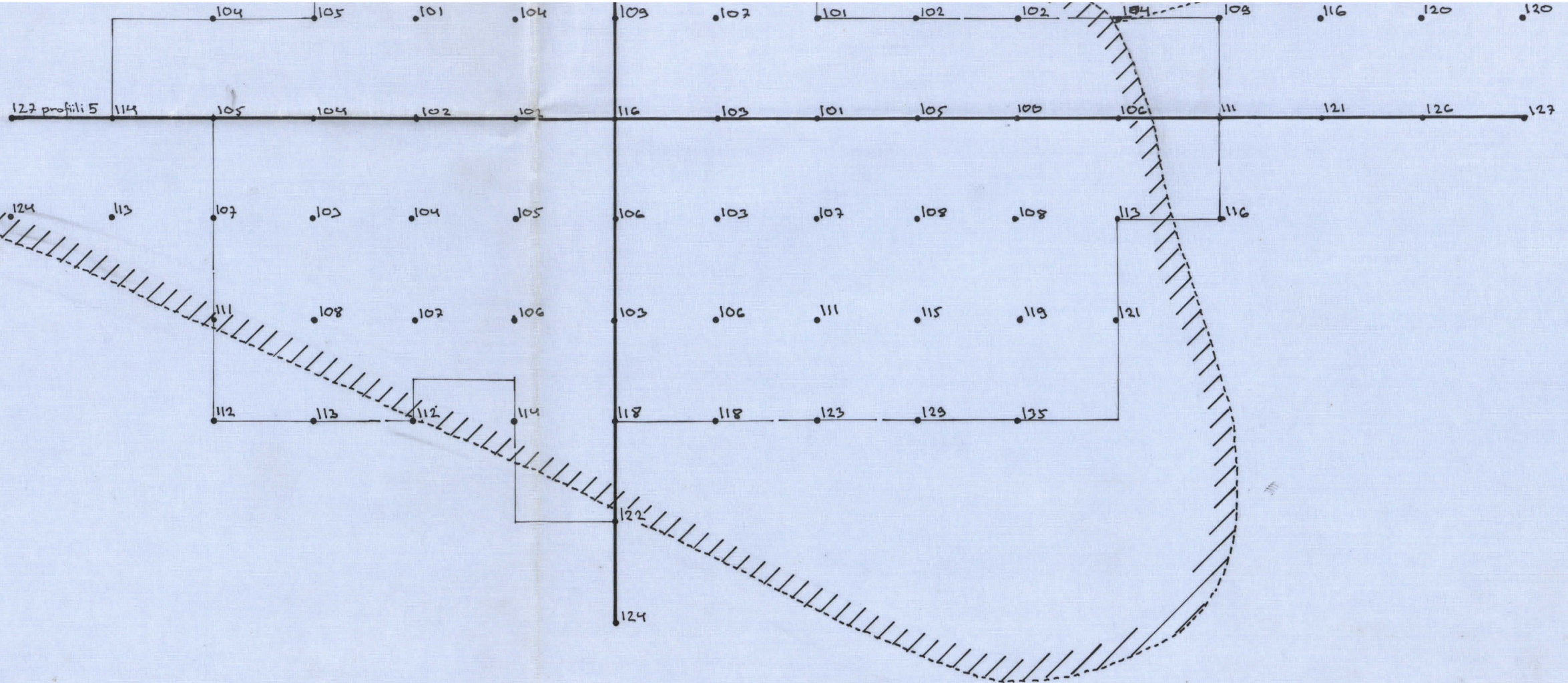
kertomuksen liite no: 3 3

C. Carpelan 1964

merkkien selitys
liitteessä no 2

I II I I 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 I

Sodankylä, Mutenia JUIKENTTÄ

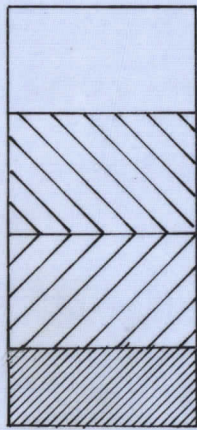
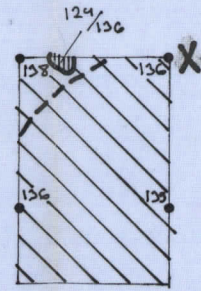
kaivausala 10, kerros 1
1:50

kp. 1. vl. 142

kertomuksen liite no 4 4

C. Carpelan 1964

I II I I I I 2 I 3 I 4 I 5 I 6 I 7 I 8 I 9 I 10 I 11 I 12 I 13 I

hiekkä

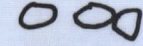
ruskea tunkiokerros

musta (hiilipitoinen) tunkiokerros

hiillos

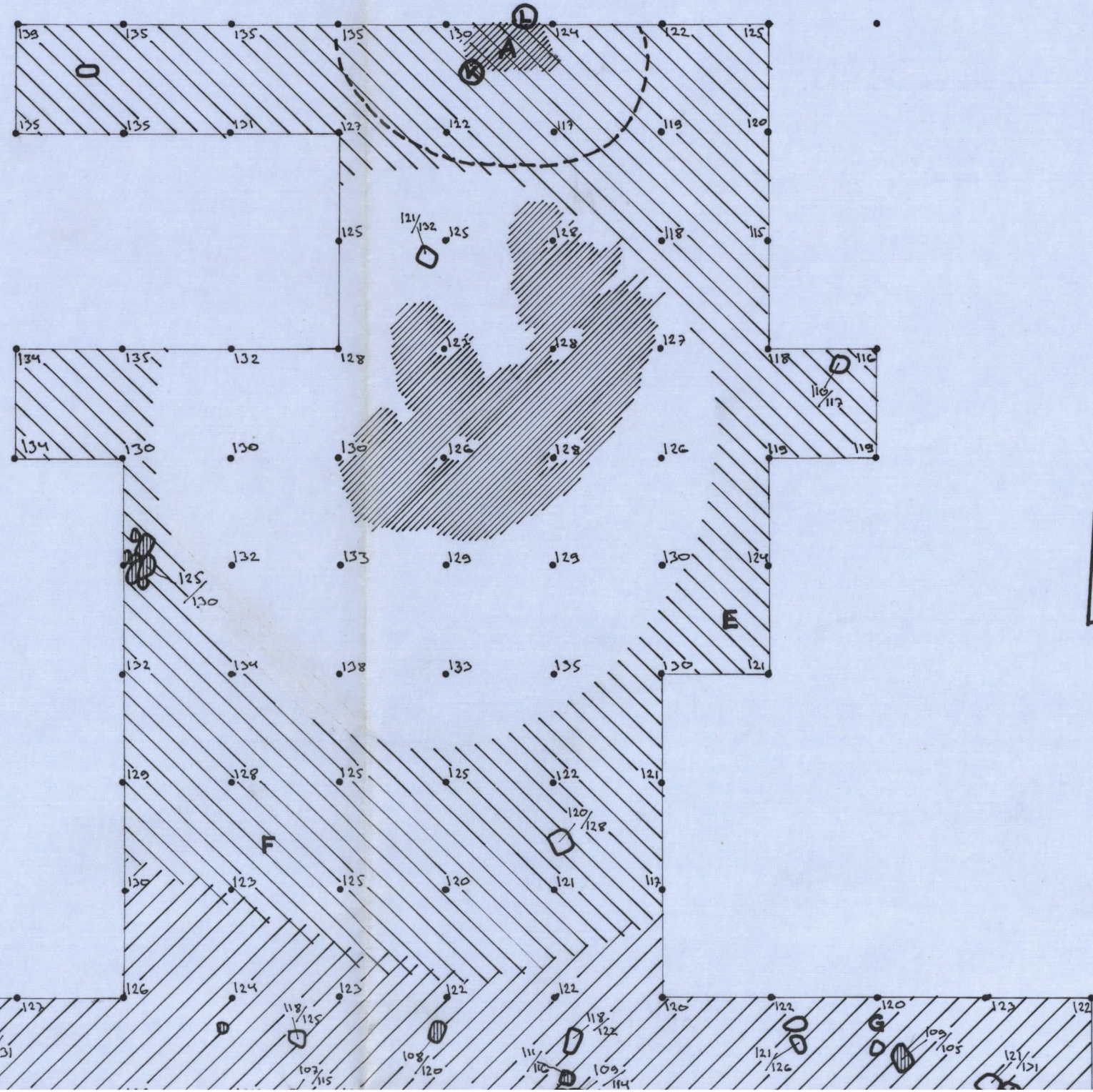
kiviä, jotka kokonaan tunkiokerrok-
sessa

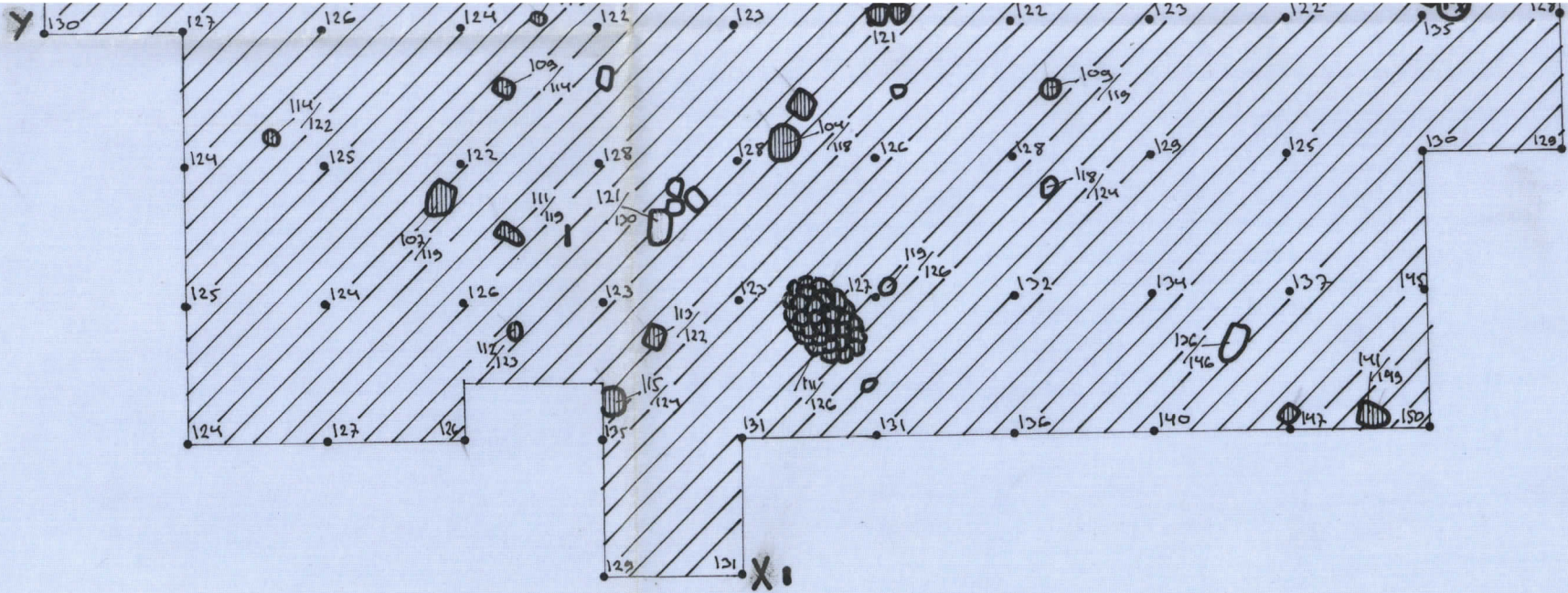
kiviä, jotka koskettavat hiekkapohjaa

tärkeimmän kalansuomualueen ja
"valkoisen aineen" raja

I
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M

Sodankylä, Mutenia JUIKENTTÄ

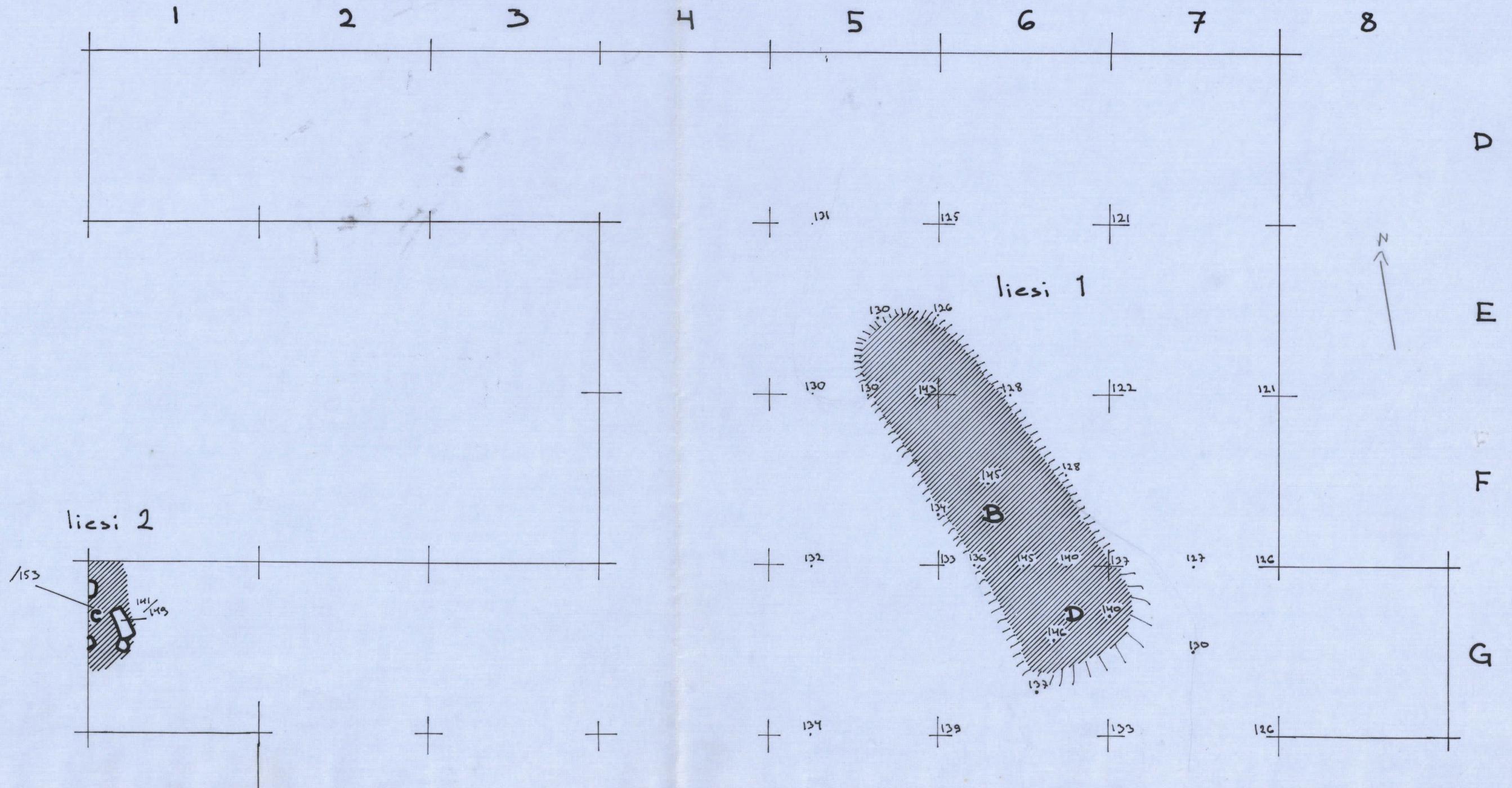
kaivausala 10, kerros 2
liesi 1 ja 2 1:25
0 50 100 150 cm

kp. 1, vl. 142

kertomuksen liite no 5

C. Carpelan 1964

merkkienselitys: ks. liite no

Sodankylä, Mutenia

JUIKENTTÄ

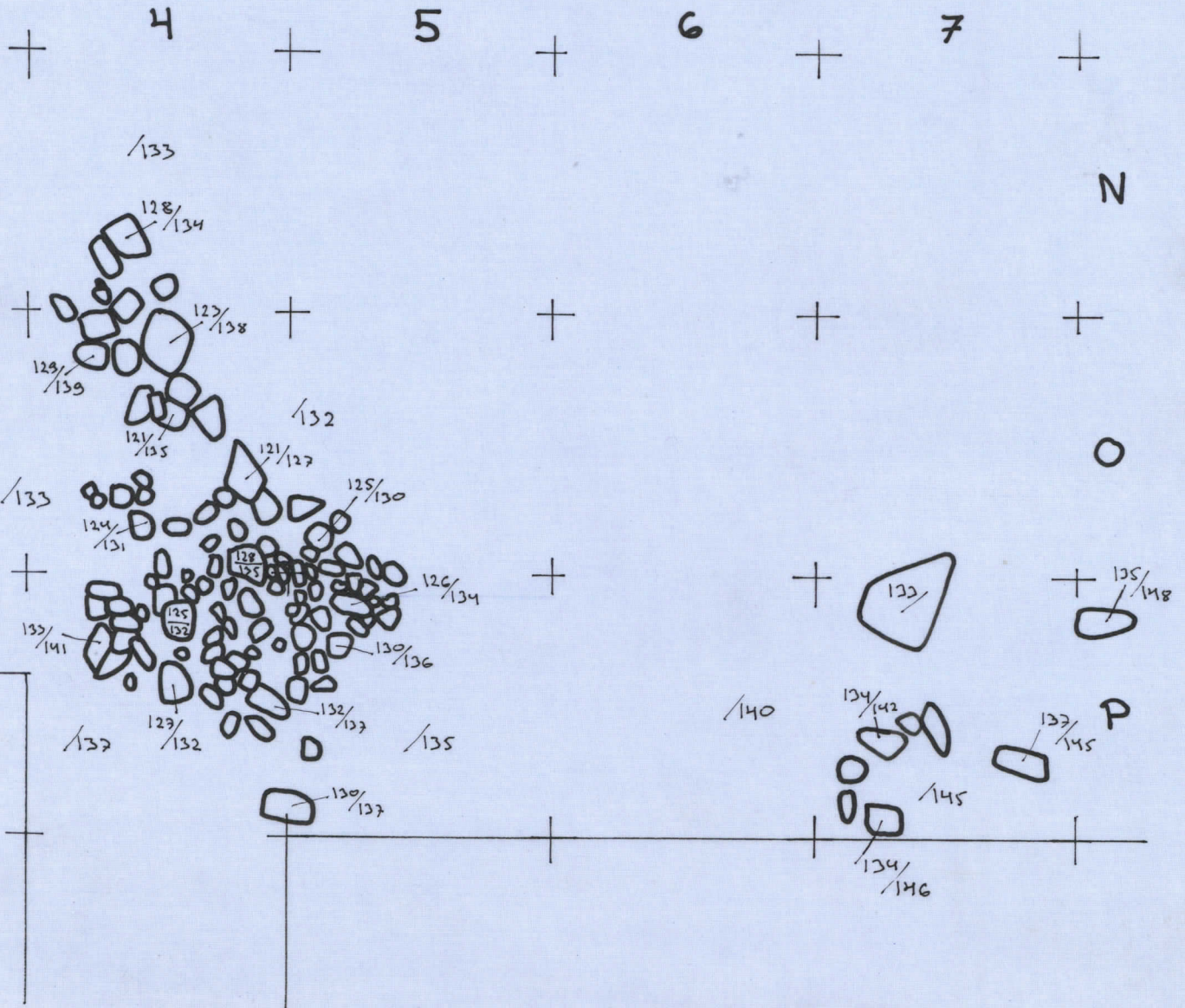
kaivausala 10, kerros 2
liesi 3. 1:25

0 50 100 150 cm

kp. 1. vl. 142

kertomuksen liite no 6 6

C. Carpelan 1964

Sodankylä, Mutenia JUIKENTTÄ

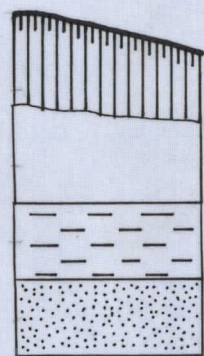
profiili 1 (ruuturivin 4
itäseinämä) 1:25

0 50 100 150 cm

kp. 1. vl. 142 (kivi)

kertomuksen liite no 7 7

C. Carpelan 1964

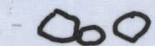
turve

humus (= tunkiokerros)

harmaa huultoutunut hiekka

ruskea hiekka

ruostemaa

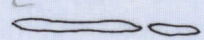
kiviä

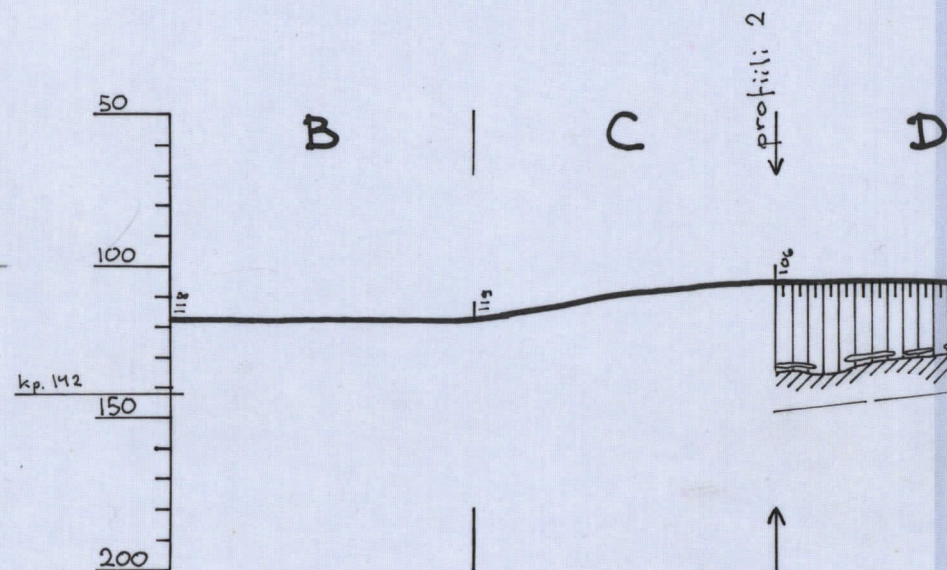
hiillos tai hiilipitoinen maa

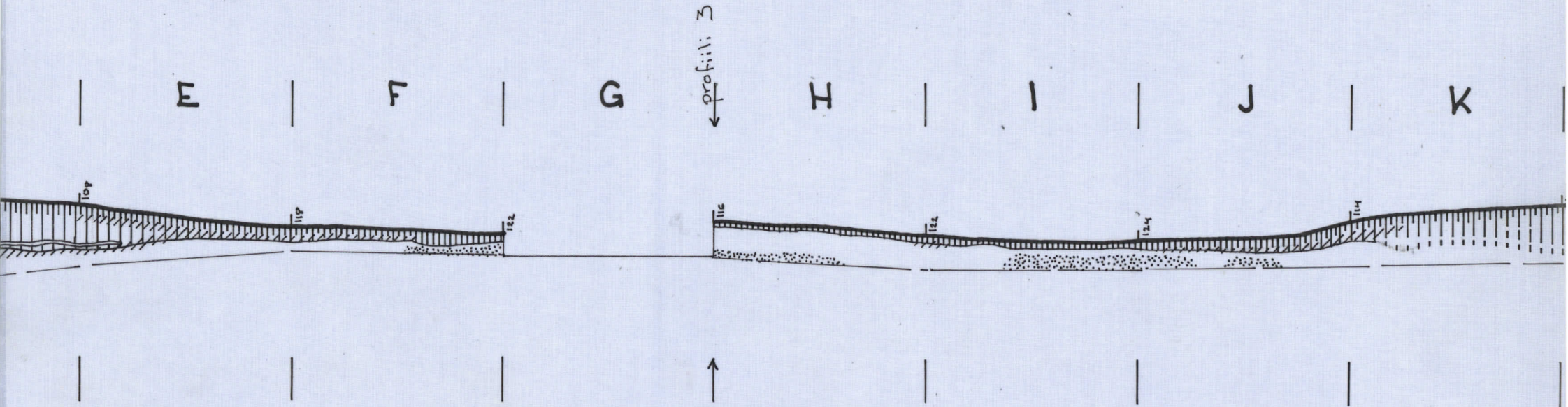

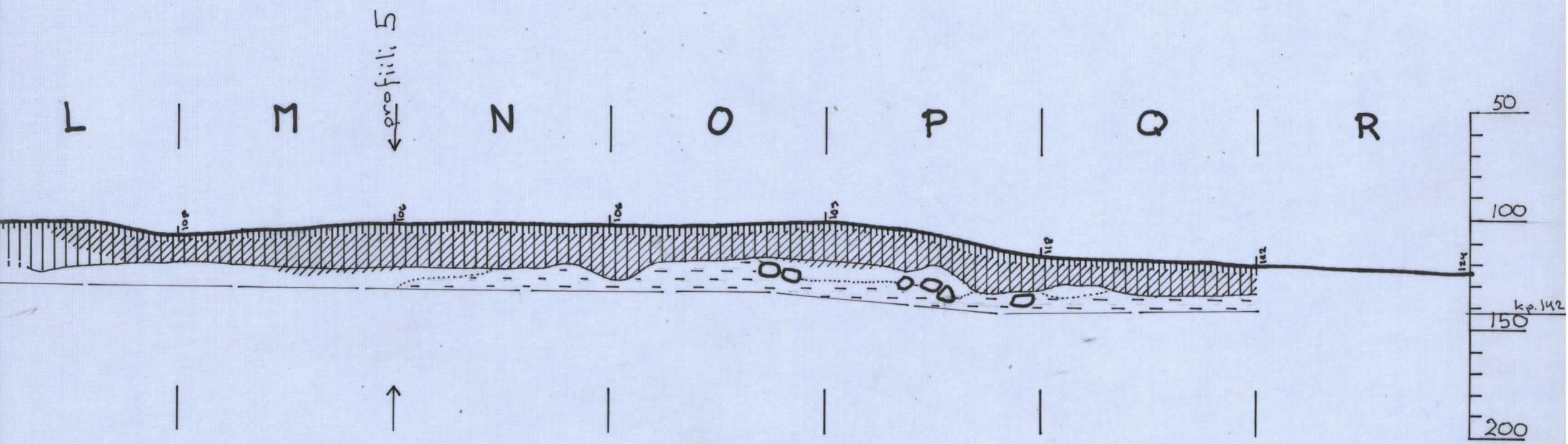
suomukerros (profiileissa 1 ja 2)

valkoinen aine (profiileissa 1 ja 2)

Sodankylä, Mutenia
JUIKENTTÄ

profiili 2 (ruuturivin D
pohjoisseinä) 1:25
0 50 100 150 cm

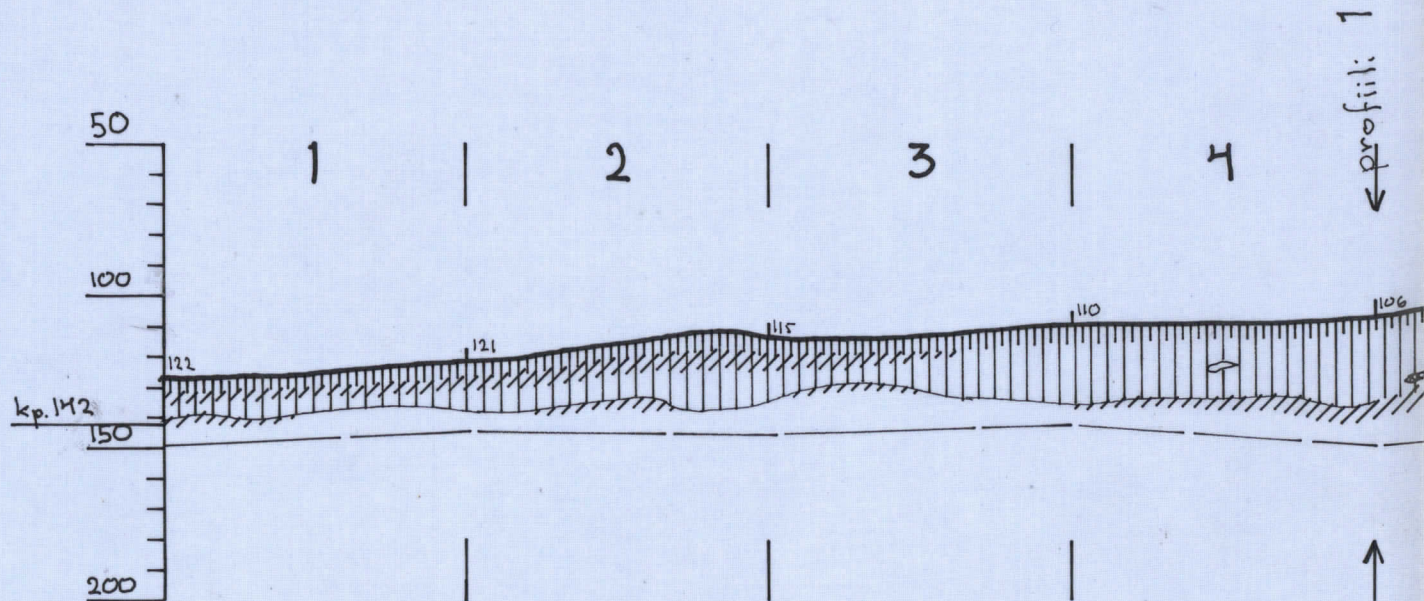
kp. vl. 142 (kivi)

kertomuksen liite no 8

8

C. Carpelan 1964

merkkien selitys,
ks. profiili 1 (liite 7)

5

6

7

8

138

1107

1144

42

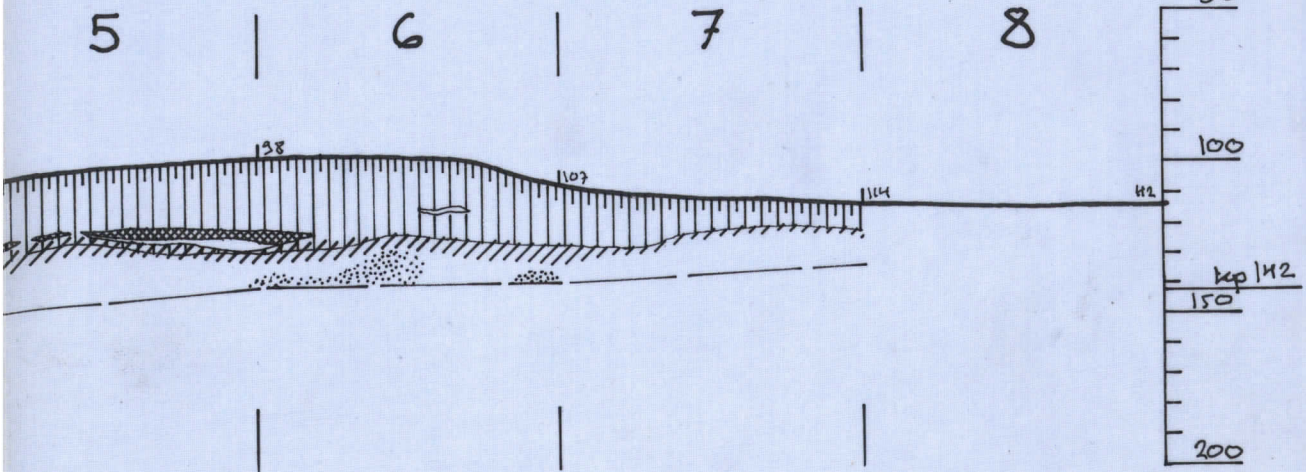
50

100

150

200

top 142

Sodankylä, Mutenia JUIKENTTÄ

Profiili 3 (ruuturivin G
eteläseinämä) ja
profiili 4 (ruuturivin G 8
länsi seinämä) 1:25

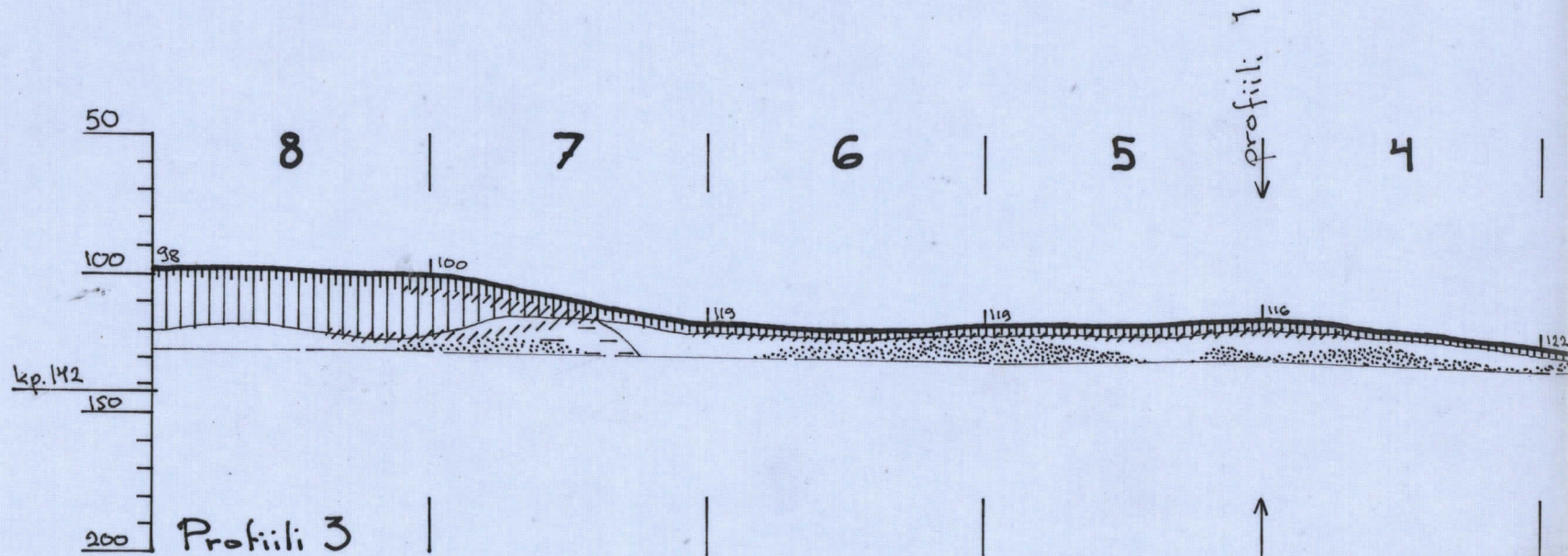
0 50 100 150 cm

kp. vl. 142 (kivi)

kertomuksen liite no 9 9

C. Carpelan 1964

merkkien selitys,
ks. profiili 1 (liite 7)

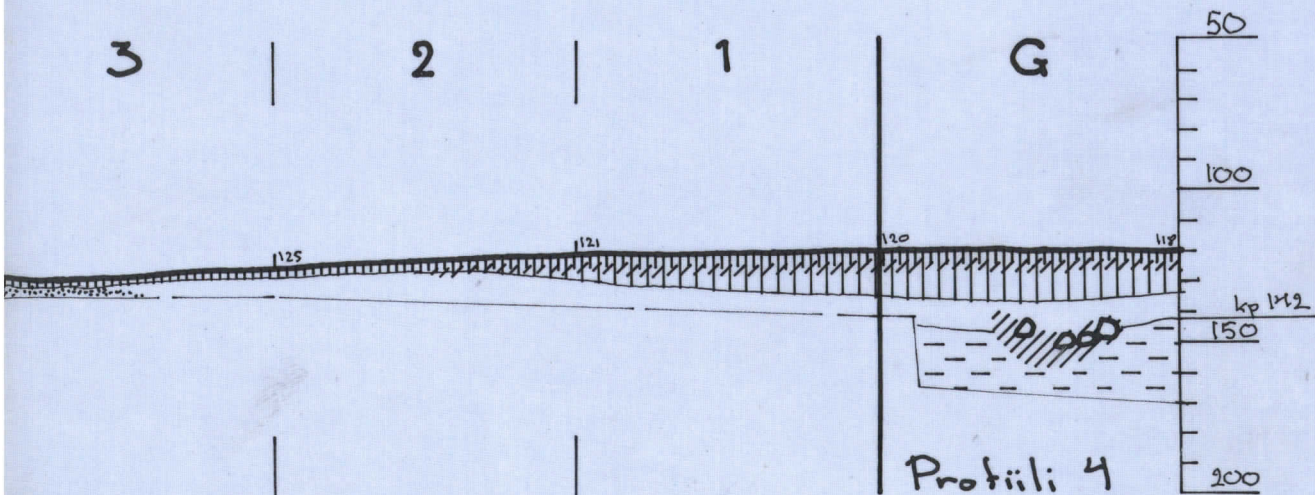

3

2

1

G

Sodankylä, Mutenia
JUIKENTTÄ

profiili 5 (ruuturivin M
eteläseinämä) 1:25

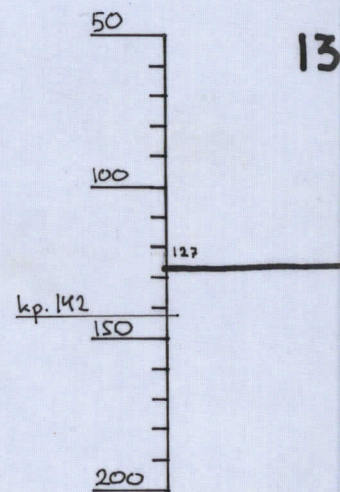
0 50 100 150 cm

kp. 1. vl. 142 (kivi)

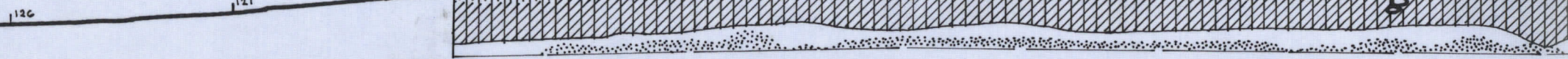
kertomuksen liite no 10 10

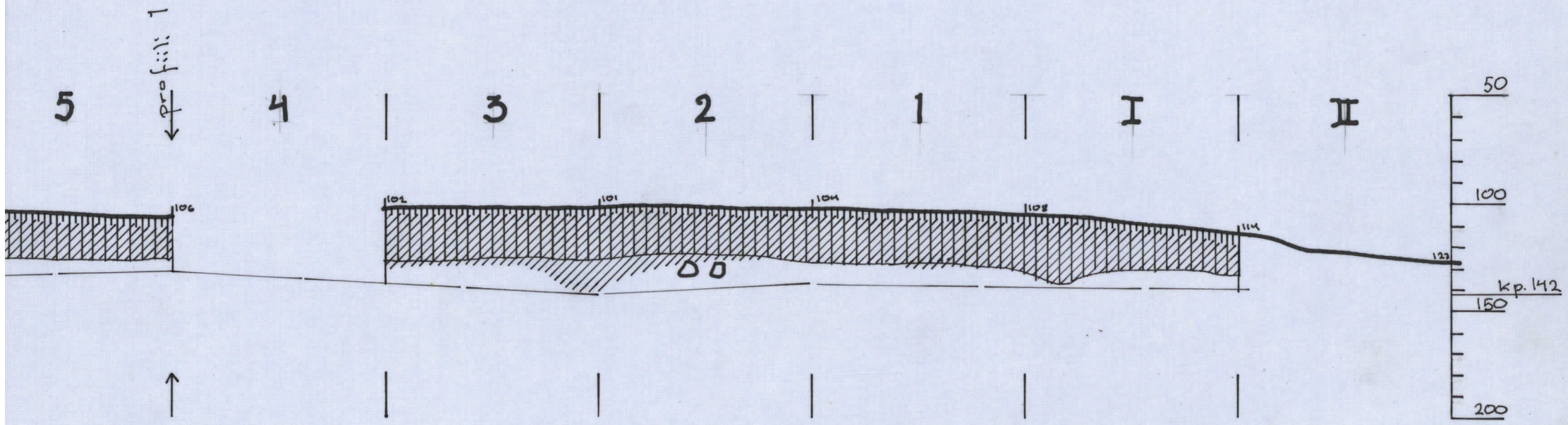
C. Carpelan 1964

merkkien selitys, ks. profiili 1 (liite 7)

12 | 11 | 10 | 9 | 8 | 7 | 6

Sodankylö, Mutenia JUIKENTTÄ

kaivausala 11 1:25

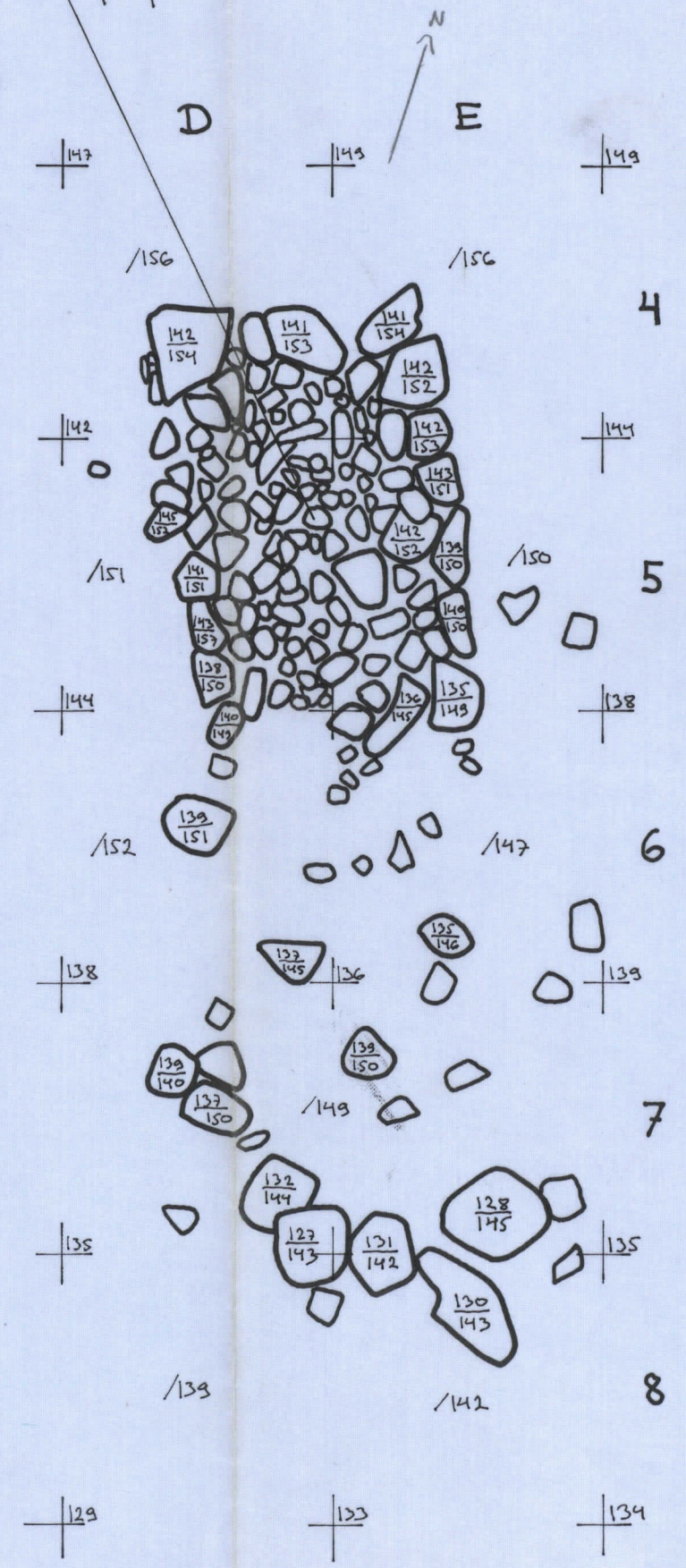
0 50 100 150 cm

kp. 2. vl. 128 (kivi)

kertomuksen liite no II II

C. Carpelan 1964

lieden pinta 138
pohja 151

Sodankylä, Mutenia

JUIKENTTÄ

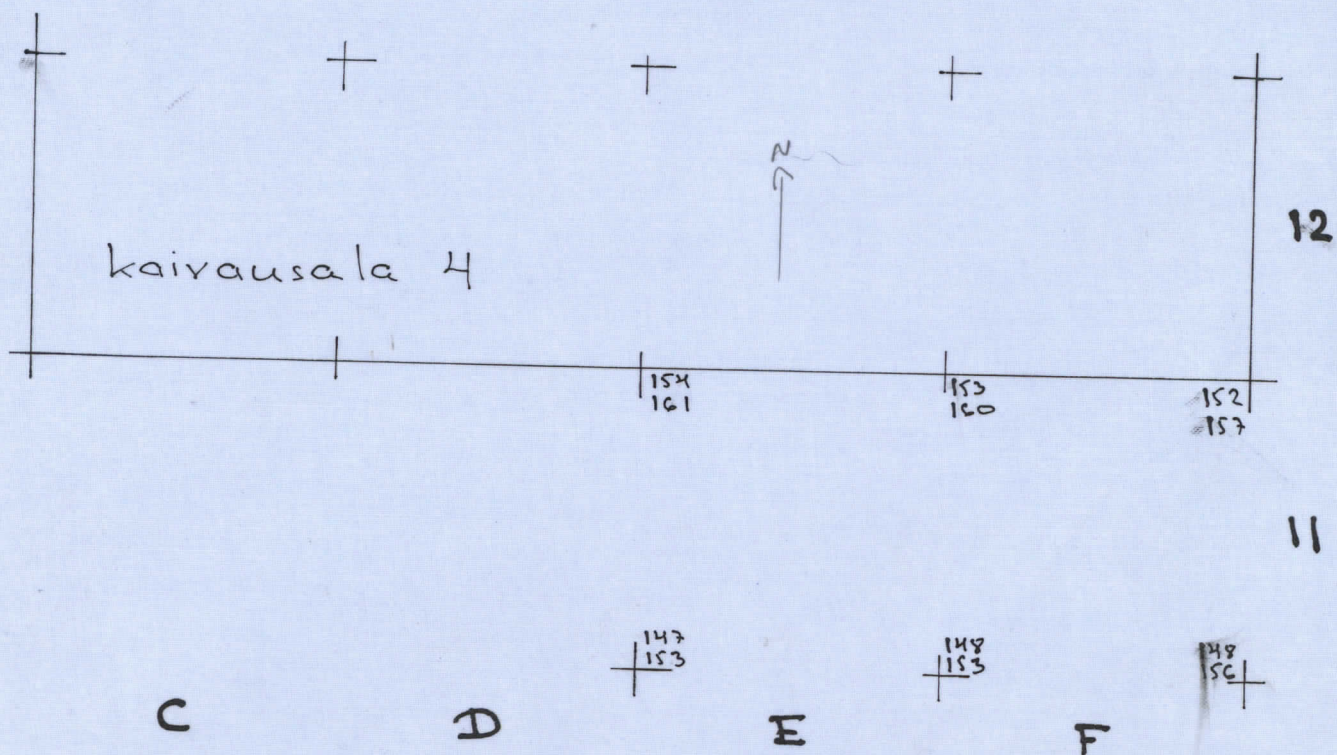
kaivausala 12 1:25

0 50 100 150 cm

kp. 2 vl. 128 (kivi)

kertomuksen liite no 12

C. Carpelan 1964

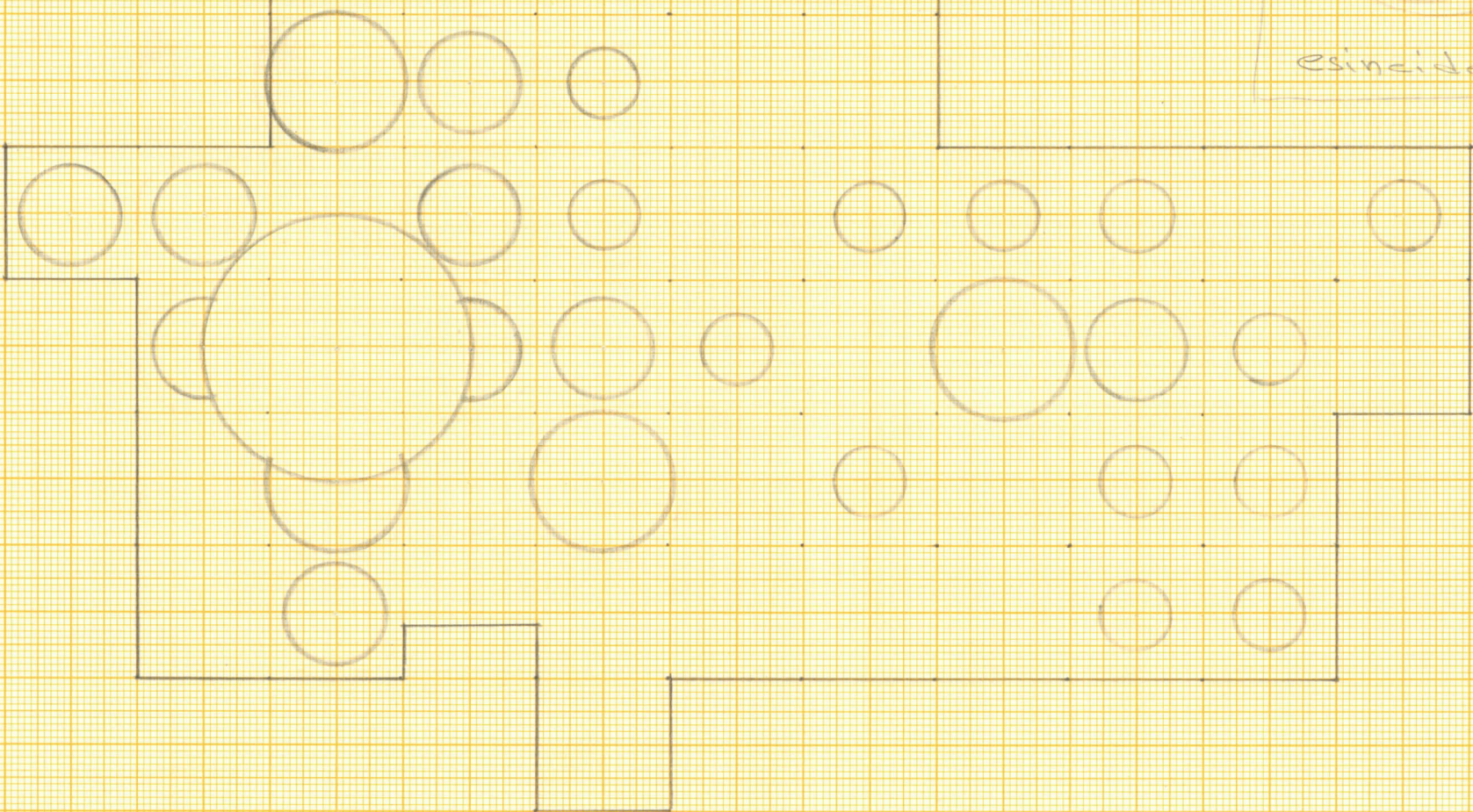
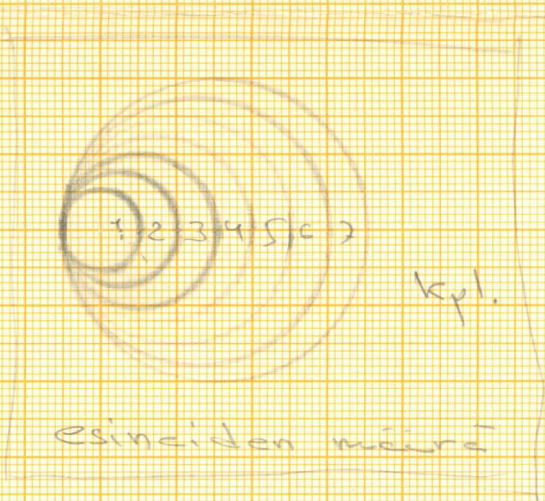
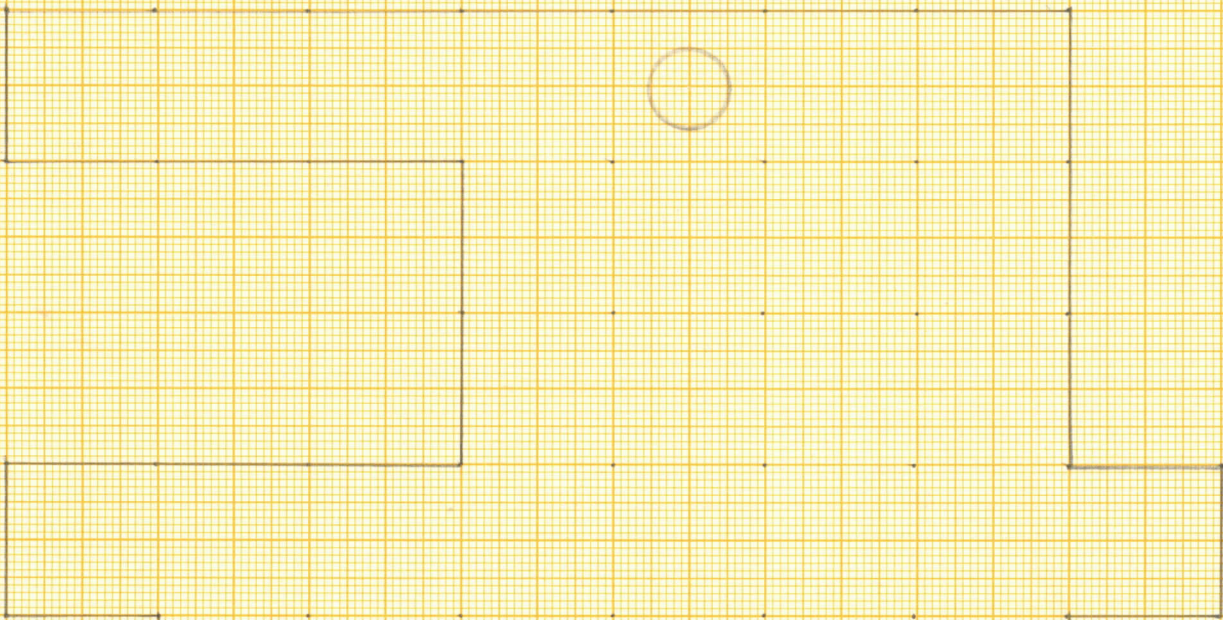
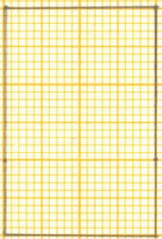
JUIKENTTA-64

liite 14

luu-puraveesiin

tihyyskartta 1:50

Op. Wolff Ab. No. 113 A. 3. 297 X 420 mm.

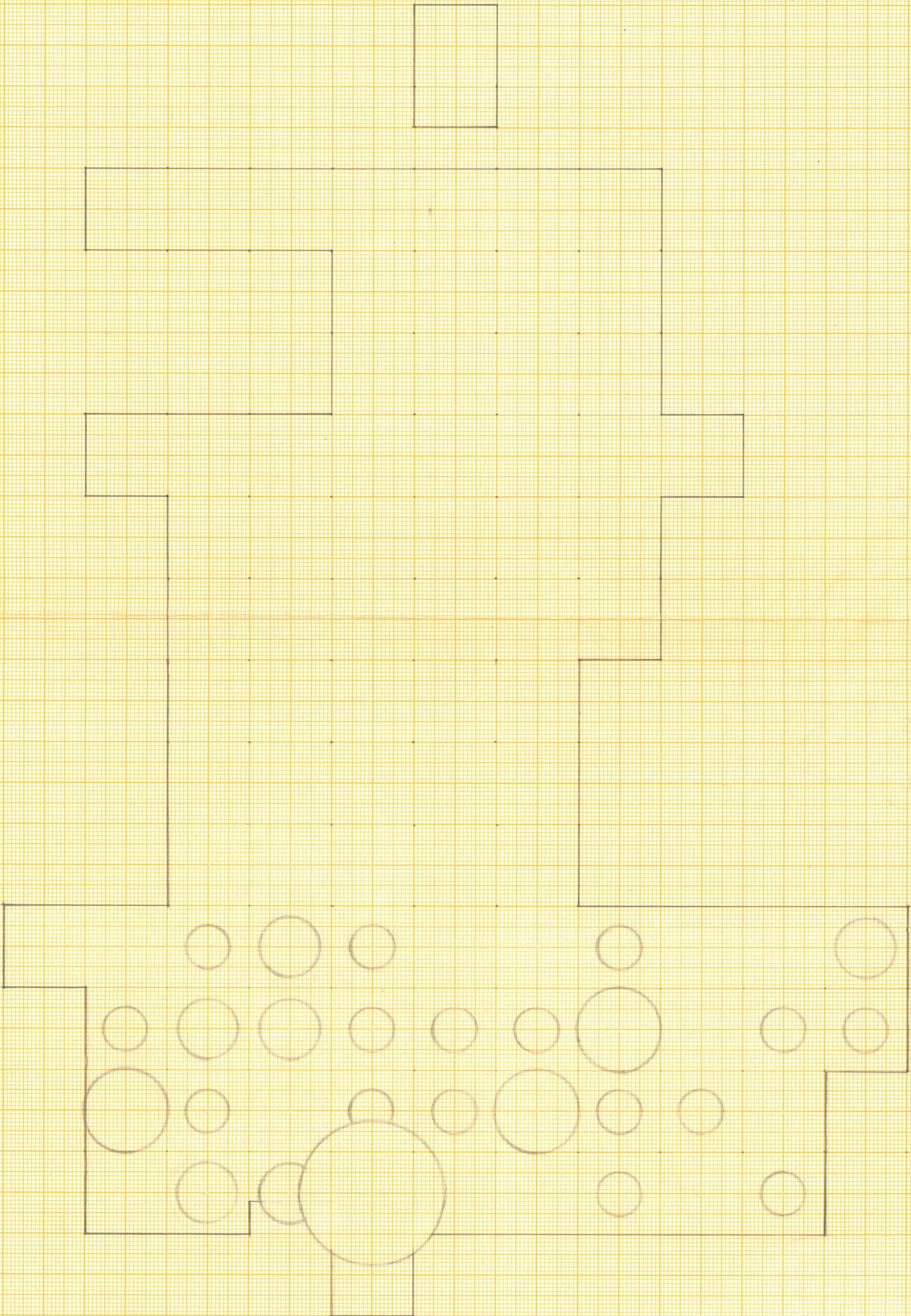

JUIKENTTÄ - 64

liite 15

työstetty sarvee p. huole
tiheystarha 1:50

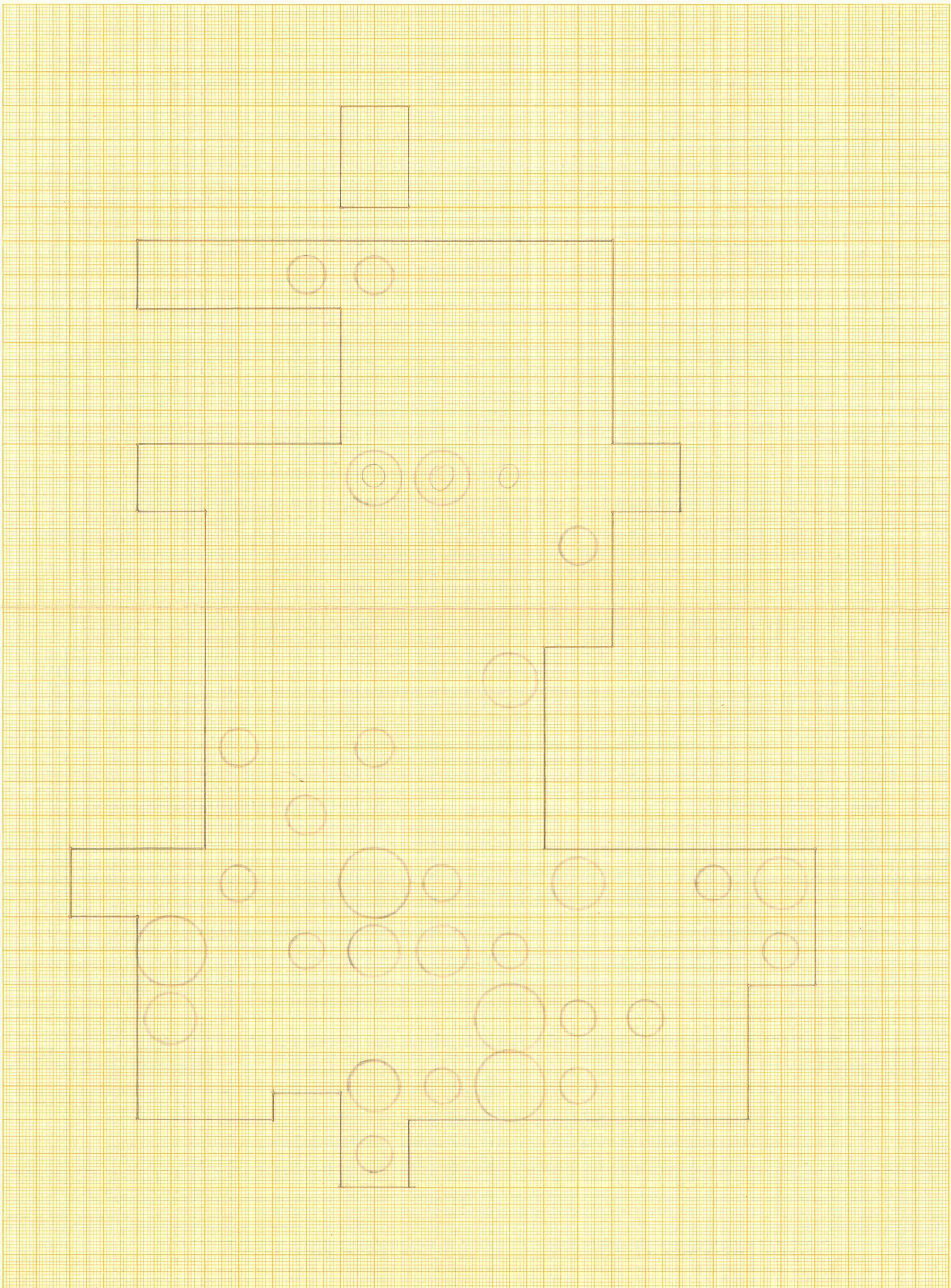
Op. Wolff Ab. No. 113. A. 3. 297 X 420 mm.

JUUKENTTA-64
metalliesineet (tunnuslehti)
Lähtökavutus 1:50

liite 16

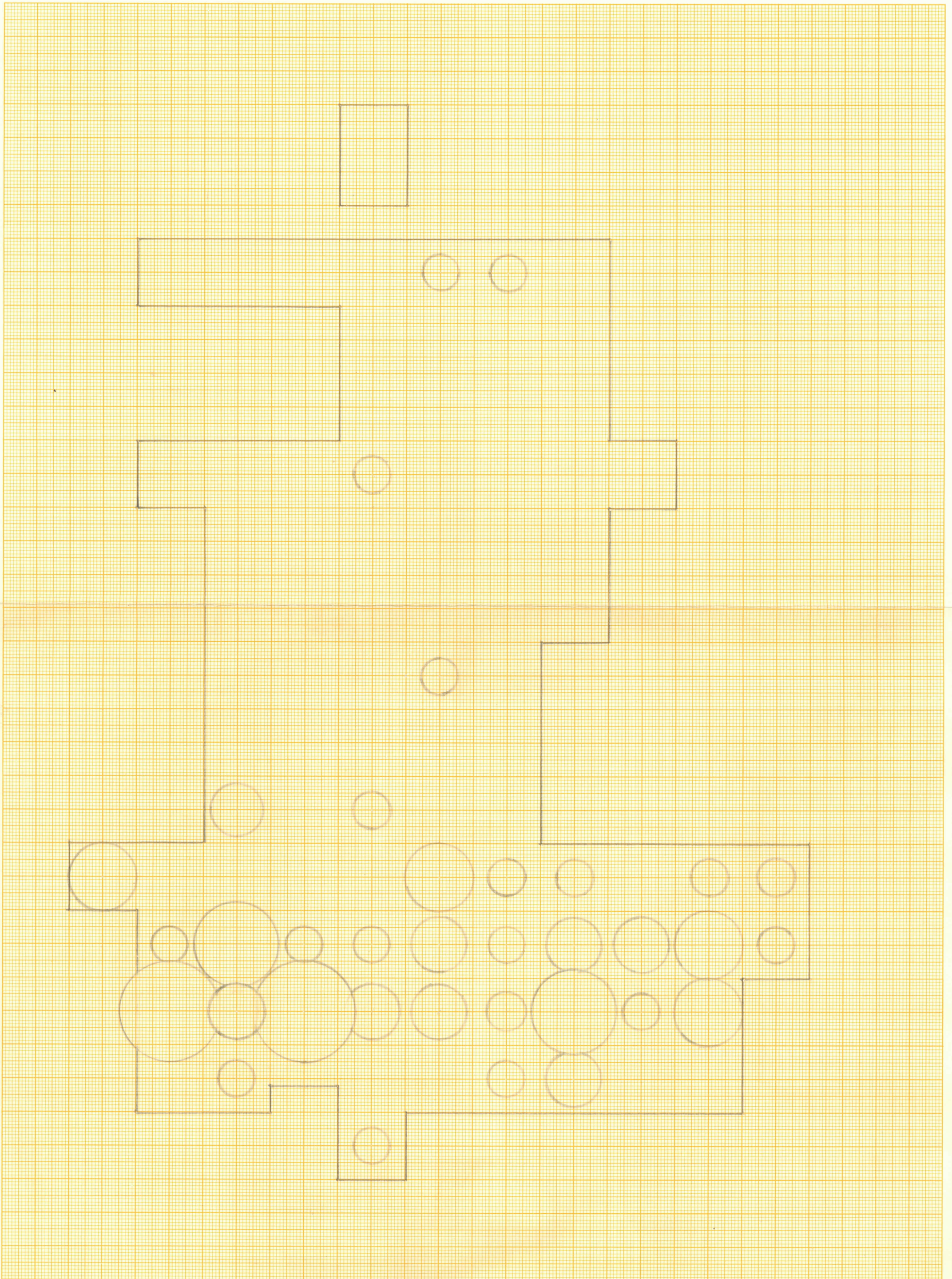
Op. Wulff Ab. No. 113 A. 3. 297 X 420 mm.

JUIKENTTÄ-G4
Kuparilevyaset
titeyskahta 1:50

liite 17

Oy Wulff Ab N:o 113 A 3 297 X 420 mm.

Muinaisten asuinpaikkojen tutkimuksiin liittyvät näytteet Sompiojärven alueelta.

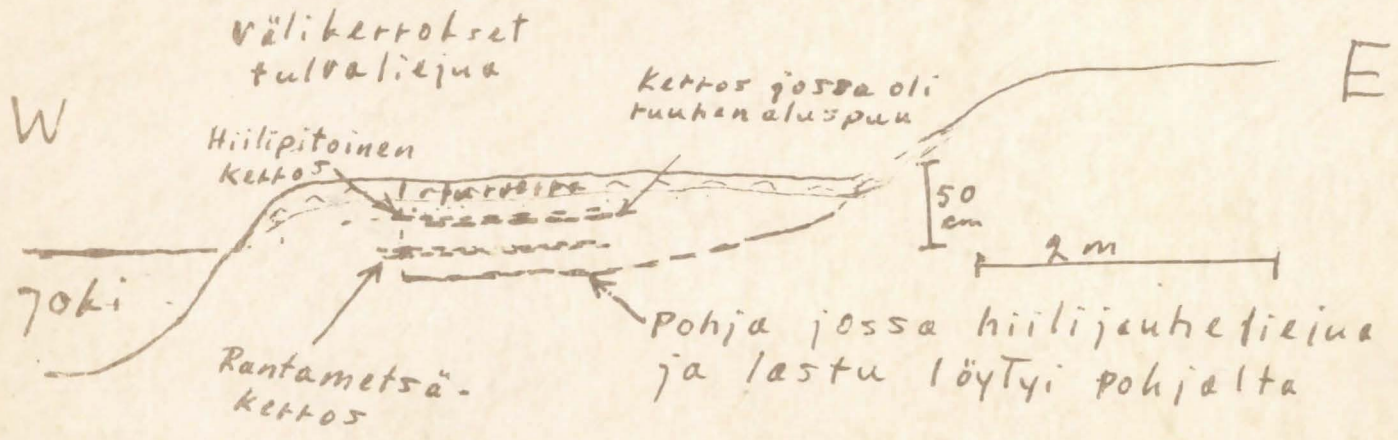
Matka tehtiin 15-17/7.

Kairausnäytteiden otto ei onnistunut kunnolla, koska uusi kairanterä oli vielä hieman epäkuntoinen.

Käyn alueella uudestaan mikäli se on tarpeellista.

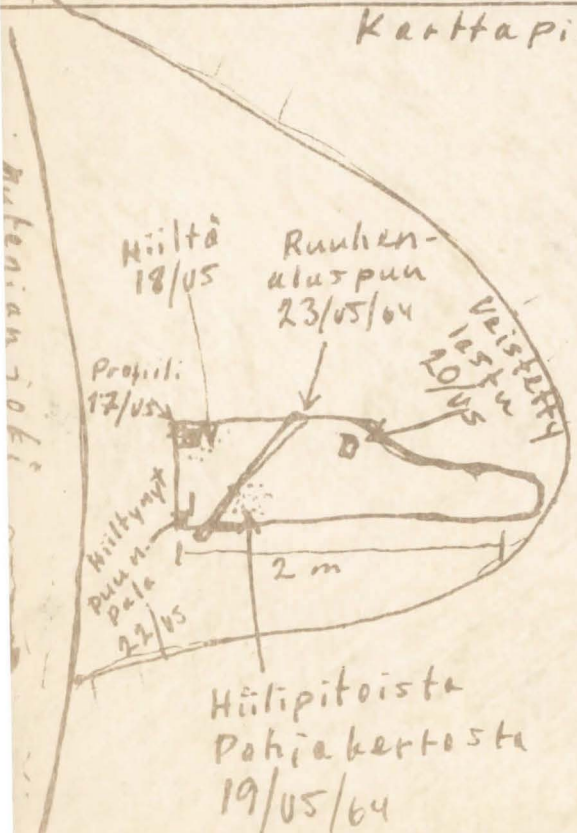
Juikentän luota joen varresta löysin vanhan ruuhivalkaman joka oli kaivettu jokipenkkaan. Paikka on tulvalietteen osittain täyttämä ja siksi se on myös veden vaivaama. Mutta juuri siksi paikalla oli säilynyt varsin hyvin puita ja lastuja.

Alue on noin 10 neliometriä. Kaivoin siitä noin ~~10~~ 1½ neliometriä.

Poikkileikkaus ruuhivalkamasta

Karttapiirros josta selviää ruuhivalkaman muoto, kaivattu alue ja otettujen näytteiden sijainti siinä

Väli n. 100 m.

Juikentän kodon sijat

Lähetän ruuhivalkamasta 7 näytettä.

Näyte 17 on lapiolla otettu profiili. Siinä näkyy myös hiilikerros n.20 cm vahvan turpeen alla. Pohjassa näkyy hieman tummaa pohjakerrosta (kulttuurikerrosta) Tästä kerroksesta saa mahdollisesti siitepölyjä paikalla kasvaneista kulttuurikasveista, mikäli sellaisia on ollut.

Näyte 18 on hiiltä, samaa jota näkyy profiilissa.

Näyte 19 on hiilipitoista pohjakerrosta.

Näyte 20 on veistetty lastu pohjalta. Lastu oli n.1sentin vahvuisen tulvalietekerroksen päällä joten lastu edustaisi tässä tapauksessa vanhemman kulttuurin loppua. Lastun päällä oli häiriintymätön liejukerros nuorempaan kulttuuriin saakka. Välissä oli vain rantametsäkerros.

Näyte 22 on hiiltynyt puunpala samasta horisontista kuin hiilikerros.

Näyte 23 on ruuhenaluspuu. Siinä näkyy toisessa päässä kirveen jälkiä ja on se kulunut keskeltä. Puu katkesi ottaessa. Kuivasin sitä uunissa mahdollisten homesienten hävittämiseksi. Sahasin kummastakin puolesta pätkän pois, koska ne eivät muuten sopineet uuniin. Puun voi kuitenkin hyvin konstruoida uudelleen palasista. Näyte olisi syytä vielä paremmin kuivattaa siellä laitoksella. Tämä näyte edustanee nuorempaa kulttuuria parhaimmillaan.

Näyte 31 on kaavittu ruuhenaluspuun pinnalta mahdollisten kulttuurikasvien siitepölyjen saamiseksi. Puu nim. oli liejuinen, joten siihen on esim jaloissa kulkeutunut multaa asuinpaikalta.

Lähellä oleva hiilikerros saattaa edustaa nuoremman kulttuurin loppua. Mutta on myös mahdollista, että vähän myöhemmin on paikalla joku ohikulkija pitänyt nuotiota. Kerroksista päätellen hiilikerroksella ja ruuhenaluspuulla eivoli olla kovin suurta ikäeroa.

Paikalla katsoen ruuhivalkaman kerrokset sopivat varsin hyvin siihen arkkeologien antamaan määritykseen. Ylin kulttuuri sopisi hyvin muutaman sadan vuoden ikäiseksi. Nuoremman ja vanhemman kulttuurin välillä taas näyttäisi olevan varsin pitkä väliäika päätellen siitä, että välillä oli kasvanut, ehkä useampi kerros rantametsää.

Vuotsossa 21 pnä heinäkuuta 1964

Vilho Saaremaa

Sodankylä, Mutenie

C.C. 64

①
Mutenien kylän
venerannasta
nähtynä nuoli-
osoittaa Tappion
taloa.

601:168

②
Mutenien
ylimmässä vene-
rannassa, Pies-
kanrannassa.

601:169

Sodankylä, Mutenie

C.C.-64

176
6

3

601:176

Jussi, Kusti
ja Anni
Tapio

175
6

4

601:175

Kantosodan
Suistolle

Luuhen
kentä

177
6

5

601:177

Sodankylä, Mutenie

C.C.-04

Lusuan kent.
tää, keskitalon
kämpä, taust.
talle Polkurin
sauna.

601: 212

Lusuan ken.
tää, Kustin
heute.

601: 192

1926

Sodenkylä, Mutenie
JUIKENTTÄ
C.C.-64

⑧ Tulleen kaivauksen pohjoispuolisko. vihreä täplä osoittaa
pyöreän nurmeltuneen painanteen keskusta, turve poistettu
runkuriveistä 4 ja 9; kuva
eteläkustasta.

601:162

601:163

Sodankylä, Mutenia
JUIKENTTÄ
C.C.-64

Ruutu D5, suomu-
kerrostuman ke-
viteen, kinnestäden
kohdalle suomujen
alla olevaa valkeaa
ainetta; kuva ⑨
etelälouneesta

601:164

Pyöreän nurmet-
tuneen painanteen
länsi- ja keskiosa,
kuva etelälou-
neesta.

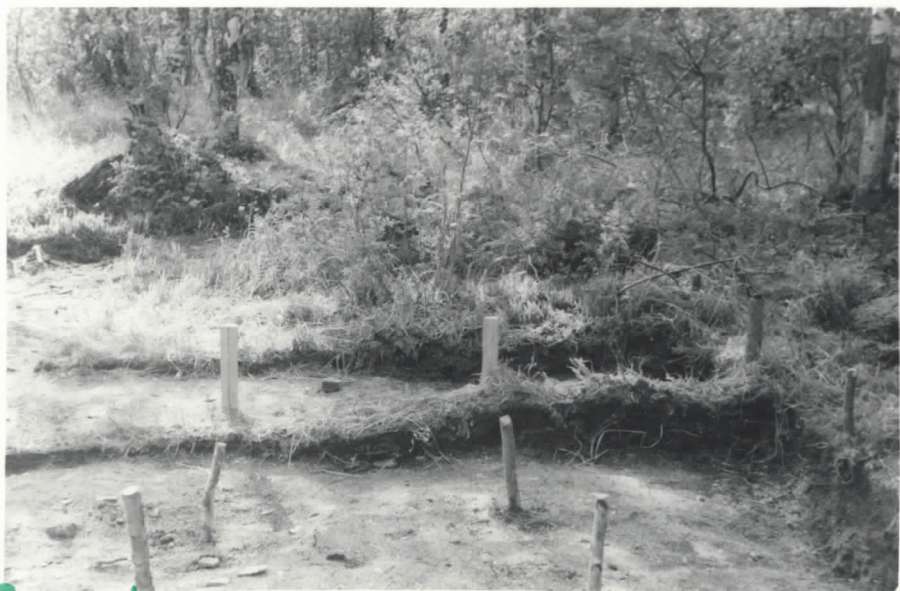
⑩

601:166

Edessä oikealle
lukiin ruutujen
D5, E5 ja F5
länsiseinämän
profiili.

⑪

601:165

Sodentylä, Mutenie
Juikentä

C.C.-64

Valokuvaukseen
hilla- ja lieto-
villisuudesta

12

601:130

120
6

Valokuvaukseen
korkeasta hei-
nikosta

121
6

13

601:131

Kaivaukseen lou-
neasta; nuolet
osoittavat pyöre-
än nurmetukseen
painanteen kes-
kustaa

14

601:132

Sodankylä, Muteniemi
JUIKENTTA
C.C. -64

⑮ Kaivausala lounaasta; nuoli osoittaa pysyneen
nurmeltuneen painanteen keskusta; tunkkiokerros poistettu.
601:203 ↓ 601:204

Sodankylä, Mutenie
JUIKENTTÄ
C.C. - 64

1977

198

199

= 200

16

601:198

601:199

601:300

601:197

Kaivausala etelässä. tunkki kerros pois-
tettu. nuoli osoittaa tunkki kerrokseen kuulu-
vaa kiviläijää ruudussa OPS. kaavi osoittaa pyö-
reä nurmestunutta painannetta

Sodankylä, Mukenia
JUIKENTTÄ

C.C.-64

Kaivausalan
eteläpuolisto.
kuva länneestä.

17

601:202

Same, kuva idästä;
nuoli osoittaa kiivi-
läjettä runduksi
OP 5 (vrt. kuva 16).

18

601:201

Kiviläji run-
duksi OP 5.
kuva etelälou-
neasta (vrt.
kuvat 16, 18).

19

601:193

Sodankylä, Mutenie
JUIKENTTÄ
C.C. -64

②0 Kaivausala pohjoisesta, ruoli osoittaa pysyneen nurmeltuneen
painanteen, keskuksen.

601:205

601:206

209₂

Sodankylä, Muteni
JUIKENTTÄ

C.C. - C4

— 6 — 2 — 1

Valokuvanäyte (21)
Kivennätsmaan
pinnaste; ruuduissa
E5, F6 ja G6 näkyvät
pitkänomaiset sateen-
liettämä lätkä hii-
lipitoista hiekkaa;
kuva etelälou-
nasta.

601:196

— 6 — 2 — 1

Liesi 1, kuva (22)
etelälounasta.
Liesi 1 paljastui
edellä selostet-
tue kohdassa
syvennetyssä

— 5 — 6 — 2 — 1

601: ~~197~~ 208

— 5 — 6 — 2 — 1

Sodankylä, Mukenie
JUIKENTTÄ
C.C.-64

Liesi 1 poh. (23)
joistkoillista.

(210)
2

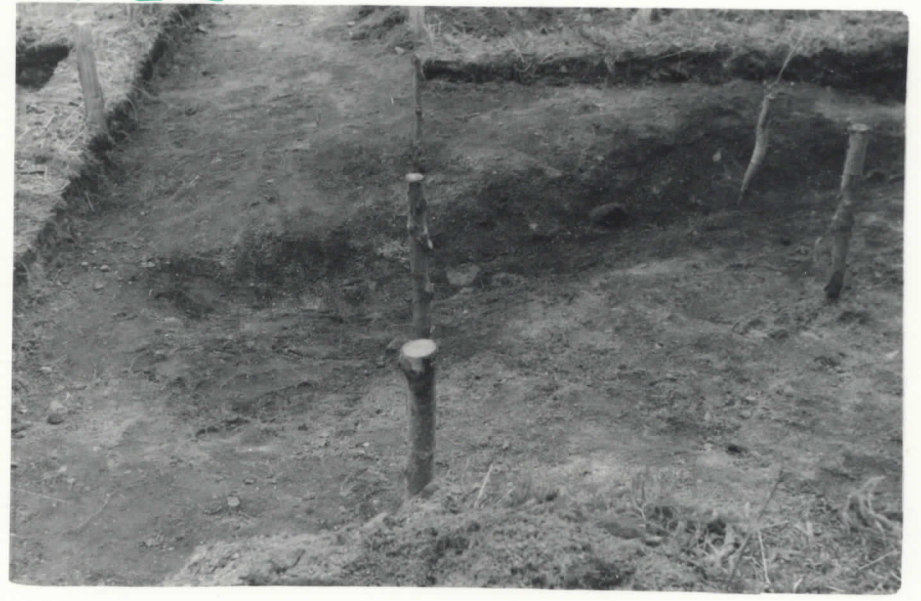
601: ~~211~~ 210

Sama ih. (24)
leikkosa

(212)
2

601: 212

Sodankylä, Mutenie
JUIKENTTÄ

C.C. -64

25

213

214

601:213

601:214

liesi 3 idästä

Sodankylä, Mutenie
JUIKENTTÄ
C.C.-64

Liesi 3 pohj.
joiskoillisesta (26)

(215)
2

601:215

Sama etelä-
lounaesta (27)

(216)
2

601:216

Sodankylä, Mutenie
JUIKENTTÄ

C.C.-64

Liesi Mennen
kaiuauste,
kuva koillisesta

28

601:173

Sama etelälou-
neuste.

29

601:174

Sama etelälou-
neuste; kairaus
alopuolustettu

30

601:175

Sodankylä, Mukenie
JUIKENTTÄ
C.C. - 64

Turvetta nos
teten kaivaus-
alalta; vesem-
usalle Juhon ja
Arvid Tapio

31

601:207

Liesi M lensi-
louhusta.

32

601:220

220
7

Sodenkylä, Mutenie
JUIKENTTA
C.C.-64

36 Kaivaus II lensiluoteesta

222

223

601:222

601:223

— liesi M —

Sodankylä, Mutenie
JUIKENTTA

C.C.64

Kaivausala II
~~XXXXX~~ etelälou-
neesta (mt.
kuvat 29, 30).

(219)
(33)

601:219

(224)
Same polyois-
luoteesta

(34)

~~601:224~~ 601:224

Same polyois-
koillisesta (225)

(35)

601:225